

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczi körút 23.
hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.
SZERKESZTI:
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Fél évre . . . . . 4 » —
Negyedévre . . . . . 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

Véres üzlet Márkus Miksától — Tiszaeszlár-Poroszországban. Dr. Klein Mórtól. — A zsidó iskoláról. (Dr. Bánóczy József beszéde). — Iskolaértesítők. — Az új boulangismus. (Saint-Genest válasza.) — Heine Mózesről. Dr. Zollner Bélától — Eizeg Gest tréfi ebédje. A rida rabtól. — Az emóció napja. Lévai Dezsőtől — Az erősek. Bernstein A. elbeszélése. Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. július 16.) 5652. Tamuz hó (29 napos).
22-ike. Hétfő 23-ika. Kedd 24-ike Szerda 25-ike. Csütörtök 26-ika.
Péntek 27-ike. Szombat 28-ika. Muzaf után bejelentik az újholdat (mevorchin hachódes). Haftorah: Matosz és Maszé Hetiszidra: Jeremiás 2. fejezete.

Véres üzlet.

Budapest, 1892. július 15.

Késő éjjeli órában hozta hírül a táviró, hogy Buschoffot, a xanteni gyilkossági pör vádlottját, az esküdtek egyhangú ítélete alapján, a törvényszék fölmentette.

A függöny legördül. Tessék tapsolni vagy füttyülni. Hisz az ily ingyen-komédiáknak mindig hálás közönsége van.

De mi nem állunk se a tapsolók, se a füttyülők közé. Végig nézzük ezt a pört, meg-nézzük a vádlottat, a terhelő tanukat, még egyszer végig olvassuk a vallomásokat és egész csunyaságában látjuk magunk előtt azt a gonosz játékot, melyet a felvilágosodás hazájában játszanak lelkiismeretlen izgatók, a kik nem átalnák egy ország békéjét is feldulni, csakhogy szennyes röpirataikból néhány ezer példánnyal többet adhassanak el.

Mert téved az, a ki e vádakot a babonával, előítéllettel akarja megmagyarázni.

Ez a gyűlöletes izgatás nem elvi alapon áll. Tőke ez, melynek kamataiból élnek azok, akik embertársaik gyöngéin szeretnek meghizni.

Xantenben egy kis fiut meggyilkolva találtak.

Ki gyilkolta meg?

Az egyedüli egyszerű válasz erre:

Valami gaz gyilkos.

De nem! ők más feleletet találnak e kérdésre: Ki a gyilkos?

Egy zsidó!

És megkezdődik a nagy hajsza. Röpiratok, izgató ujságok forognak közkézen, a nép kapkodja ezeket, a börtönben ül a vádlott, káromkodik, dühöng, kereng mindenki, csak azok a derék emberek, a kik az ily »tréfákat« kezdeményezik, ülnek nyugodtan szobáikban és számolgatják, mit jövedelmez ez az üzlet.

Mert üzlet a zsidóüldözés most éppen úgy, mint üzlet volt a középkorban.

A gettóban összegyűlt sok drága kincs, ragyogó ékszer, csengő arany, fehér ezüst. A mob ott settenkedett a kapuk előtt, lesve a kedvező alkalmat. És husvét felé mindig akadt egy ember, a ki a gettó közelében gyermekhullát talált.

Hajrá, nemes csőcselék! Itt a leszámolás órája!

Gyermekhulla?

Bizonyosan a zsidók ölték meg. Előre! gyilkoljátok, szúrjátok, vágjátok őket.

S berontottak a békés lakásokba, hogy elhurczolhassák a ragyogó ékszereket, a csengő aranyat, a fehér ezüstöt. Mikor üresek voltak a szekrények, akkor aztán pihenni tértek.

Most is nyugodtan hajthatják fejüket pihe-
nésre. Berontottak a békés lakásokba és elra-
bolták ezernyi ezer ember nyugodalmát, meg-
fosztották az emberi szellem haladásába vetett
reményétől.

Hiába tör előre az emberiség! Mindig akad-
nak gonosztevők, ámitók és elámitottak, akik
feltartóztatják utjában.

Egy ilyen kis hulla kizökkenti utjából a
vágató szekeret.

A xanteni bűnpör egy percze ismét meg-
világította, hogy mennyit hazudik ez a művelt
emberiség.

Czivilizáció... a xanteni pör!

Felvilágosodottság... a xanteni pör!

Szabadság, Egyenlőség, Testvériség... a
xanteni pör!

Fin de siècle... a xanteni pör!

Ime a felelet minden frázisra! És aki azt
hiszi, hogy e pörök eredménytelen, sikertelen
volta, az elvakult ellenségeket megtéríti, az ol-
vassa el a mi magyar klerikális lapunkat, a Ma-
gyar Államot, mely e héten a legádázabb
dühvel nyilatkozott e pörről, összehasonlítva
azt a tiszta-eszlári pörrel s kereken kimondta,
hogy ott is, itt is eltussolással mentették meg
a zsidó gyilkosokat.

Mit használnak nagy pápák, tudós főpapok,
hires tudósok nyilatkozatai, melyek egyhangu-
lag úgy hangzanak, hogy e vád képtelen, alap-
talan, hazug! A derék antiszemita nem enge-
dik kivenni szájukból a kenyeret s minden
rituális gyilkossági vád felér nekik egy kis fő-
nyereménynyel.

De hiába minden, tisztelt részvénytársaság!
Egyszer mégis be kell majd zárni a boltot és
önök kenyér nélkül kóborolnak majd a világ-
ban.

A »bolygó zsidót« felváltja majd a »bolygó
antiszemita«.

Hogy mikor lesz ez?

Ha majd kevesebbet beszélnek a sza-
badelvüségéről, a czivilizációról s többet tes-
znek értük.

Márkus Miksa.

Tisza-Eszlár — Poroszországban.

Vonz a példa. Ha a »barbár« magyarok-
nak lehetett egy Tisza-Eszlárja, miért ne legyen
a művelt germánoknak egy Xantenje? Hiszen
a naturalizmus uralg művészetben és irodalom-
ban, miért volna ez kizárva a — politikából!
Mert hogy a xanteni tragikomédia a napi po-
litika egyik utcai fattyúhajtása, melynek me-
legágya a teuton antiszemitizmus, az napnál vilá-
gosabb. Hiába, ezeken a megátalkodott zsidókon
nem fog az üres szó sem parlamentben, sem
sajtóban, halad a zsidó karaván, bármennyire
szaporodott meg legyen a hajszára betanított
falka, kitesz magáért tudományban és művé-
szetben, iparban és kereskedelemben, és az
állam érdekeinek előmozdításában is van ak-
kora része, mint bármily nagyszavu tiszta árius-
nak. Antiszemita szempontból tehát a legaláva-
lőbb és az emberi természetet az állatival egy
fokra lealacsonyító ráfogáshoz kell folyamodni,
hogy »a zsidó hatalom megtöressék?« És ki-
eszelnék a művelt Németországban, az isten-
félelem és jámbor erkölcs honában egy ördön-
gös ötletet és megszerzik hozzá véres áldo-
zat árán a corpus delictit, hogy rákenjék egy
becsületes életpályán megöszült családfőre, s
annak hozzátartozóira azt a vért, melyet egy
közönséges gyilkos ontott.

Gonosz eszköz egy gonosz célra.

S az ötlet nélkülözi még az eredetiség
jellegét is. De kiment-e eme véres imitáció a
fölbőszített és mások nótája után boszorkány-
tánczot járó tettesek cselekvésmódját? Joggal
kérdézi az emberi művelődés minden igaz ba-
rálja: Hol maradt a német protestantizmus
czivilizáló hatása, ha születésének négyszáza-
dos évfordulója után akad nem egyes, hanem
osztály, a mely ilyesmire, mint a xanteni
»eset«, vetemedhetik?

Mert hogy az a Buschoff, a kinek sorsa, a
»nagy« Goethé-vel szólva, saját kedélye, rész-
véte szerencsétlen szülők irányában, és sajná-
lata a szegény áldozat iránt — az antiszemi-
tizmus által kiszemelt bűnbak, melylyel az
egész zsidóságot tönkre tenni igyekezett, azt a
vak is láthatja, s azt a fásisorokhoz közel álló
elyrokonok nagyon is jól tudják. És valamint

Kálmán magyar király idejében törvényben lett kimondva, hogy boszorkányokról, melyek nem léteznek, többé szó ne legyen, ugy törvényben kellene kimondani, hogy a ki rituális gyilkossággal vádol valakit, az eo-ipso gyilkosnak tekintendő. Akkor aztán talán mégis lemondának ama feles számu erkölcsbirák ama kétes értékű dicsőségről, hogy keresztény szülők gyermekei körül érdemeket szerezzenek.

Sőt mi nem habozunk abbeli meggyőződésünknek kifejezést adni, hogy ha a tiszta-eszlári esetben híreskedő erkölcsmentők: a Verhovayak, Onodyak stb. hőstettökért felelősségre lettek volna vonva, a tiszta-eszlári esetet nem követte volna a Ritter-féle bünper, valamint hogy az nem ünnepelte volna föltámadását a xanteni flugyilkosságban. Hogy is mondta a német nem antiszemita költő: »Das ist der Fluch der bösen That, das sie forzeugung Böses muss gebären.« Üssenek egyszer szét a rituális gyilkosságot csinálók válfaja között, és aztán elpárolognak a véres ködképek, miként a boszorkányok Kálmán király idejében.

Budapest, julius 14.

Dr. Klein Mór,
nagybecskereki főrabbi.

A zsidó iskolákról.

Bánóczi József dr. szemináriumi tanár, a magyar irodalom egyik tekintélye, az orsz. izr. magyar tanítóegyesület jubiláris gyűlésére beszédet írt, mely fejtegetései és resultatumai közérdekű voltánál fogva, messze túlszárnyalja az egyesület keretét. Ugy véljük tehát, nem végzünk fölösleges szolgálatoit, ha e formailag is pompásan épült munka eszméit a lényegesebb részek közzétételével tágabb körben is terjesztjük s csak azt kívánjuk még, hogy mentül többen szíveljék meg a tendenciákat, melyek Bánóczi tanár alábbi sorait átlengik:

»Az állami függetlenségünk visszavivást követő első évtized tapasztalatai — mondja Bánóczi beszéde bevezető sorai után — tanítottak iskolánk becsének felismerésére. Mint az országnak majd minden felekezete, mi is jobbadán az államra és a községre biztuk ifjúságunk nevelését és oly nemzedék lépett az ősök örökébe, melynek hitbeli öntudata nem mindig volt ment az elhomályosulástól. Az országszerte beállott visszahatás alól legkevésbé vonhattuk ki magunkat mi, kik iskoláinkra inkább rászorultunk, mint hazánk bármely más felekezete. Mert engedhetjük-e, hogy multunk emlékei és hagyományos kincsei

a történet és régiség-tárgyai legyenek egyedül? Nem kötelességünk-e az életre és követelményeire kiható eleven kapcsolatot tartani fenn a mult és jelen között? Ha nekünk csupán tudomány lesz a zsidóság, mi lesz vajjon másoknak?

Es nem kevésbé nyomós a másik ok. Héber irodalmunk gazdag erkölcsi és vallásos és szellemi tőkéhez csak a héber nyelv ismerete vezet, a biblia nyelve, őseink nyelve — az, melyről annak tanítását buzgón ajánlván, Comenius nagy kortársa és a magyar nyelvi oktatás apostola, Apáczai János lelkesedve mondja: „Téged teremtett a magas Isten az első embernek. Rajtad szólt Mózés, a próféták, a barbar királyok, te benned tisztultak meg, lettek világosakká és ékesszólókká. Te szent vagy, te bölcs vagy, te mennyei vagy s ha minden eltöröltetnék, te megmaradsz örökre.“

Igaz, 1880 óta szaporodnak iskoláink; számuk azonban még mindig nem áll szükségleteink arányában s azért nem is szolgálják felekezeti érdekeinket elég nyomatékosan és elég sokoldaluan. A 16,805 népiskola között csak 566 az izraelita, 3.37 %, holott a lakosságnak nagyobb százalékát teszzük. Ép ily sajnálatos tény, hogy 1000 gyermekünk közül csak 805 jár iskolában s a tankötelezettségnek az ország felekezetei között három felel meg jobban, mint mi. S bár kétséges, ha vajjon iskolátlan helységről ma is oly szigorúan itélnének-e bölcseink, mint hajdanában, bizonyos, hogy a hol nincsen iskola, ott a hívők öntudatától ma is messzebb az Isten.

Am hiszszük, elemi oktatásunk fejlődése ma már nem belátásunk híján, hanem csupán szegénységünkön mulik s gyarapodó erőnk hova-tovább pótolni fogja a multak mulasztásait.

Azonban ideje a felekezeti oktatásunk keretét szükségleteinkhez szabnunk; ideje szemügyre vennünk, miben szorúltunk pótlásra, miben kiegészítésre, vagy éppen újításra. Igen újításra! Éppen itt merjük ezt bátran hangoztatni — e teremben, melyet az ország első hitközségének halára kötelező vendégszeretete mai ünnepi gyűlésünk helyétül átengedni kegyes volt. A félénk javaslat bátorságot merit e község ezéltudatos kezdeményezéséből s az ingadozó tervezés erőre kap nagy alkotásainak mérleglésétől. Tenni annyit, mint ő, más közséje az országnak nem képes; de melyik nem tudna, mint ő lelkesedni, tenni és áldozni?

Igenis, mondjuk ki hangosan, ha kell, harsányan, felekezeti szükségleteink eleven bősége rég szétfeszítette a hagyományos és szűkes keretet, melyben oktatásügyünk, közönséges kárunkra, még mindig szenved.

A héber iskola — Budapest példájára — a nagyobb városokban és mind ama helyeken sürgős szükség, a hol a családi élet már alig neveli a hitközség leendő tagját. Fájdalom, e téren az iskolának a csa-

lád fejlesztő hatását nem támogatni, vagy kiegészíteni, hanem egyenesen pótolni, mindenestül helyettesíteni kell.

A talmud-tóra ez idő szerint, kevés kivétellel, a rabbi buzgóságára van hagyva. Ha egy ennyire fontos oktatási intézményt nem egyes emberek áldozatkészségére alapítanak, sok hitközségben feles számmal akadna, ki ez iskola áldását keresné. Pest itt is példakép lehet.

Leányainkról mintha teljesen megfeledkeznénk. Alig van hely az országban, hol az elemi, vagy legjobb esetben a felsőbb népiskolai oktatás után még valamivel kínálhatnók. Így kerülnek más felekezeti, nem ritkán épen kolostori iskolába s ezzel idegen és elidegenítő hatás alá oly korban, midőn fejlődő elméjük rokonérzések és meggyőződések befogadására különösen hajlandó. S vajjon mi fogja később e benyomások vészes erejét megingatni? Tan a vallásos élet a családban? vagy a zsidósághoz tartozás önérzetes hirdetése s a más vallásnak által való megbecsülése a társadalomban? A míg szerte a városokban polgári leányiskolákat nem állítunk, az igazi, a gyökeres javulás reményéről le kell tennünk.

S felpanaszoljam-e, hogy tanító nőinket sem magunk neveljük magunknak? A protestáns felekezetieknek sincs tanítónőképzőjük, de azok nőit nem is alkalmaznak csak kézimunkára. Nálunk 912 tanítóval szemben 110 a tanítónő — csak ennyi! és igazában ez a kevés is csak részben a mienk!

Iskola kell; fiú és leányiskola, elemi és polgári iskola, felsőbb leányiskola és tanítónőképző — minél több és minél többféle iskola: csak ebből indulhat ki a regeneráció. Felekezeti oktatás — ezt hirdesse, ezt magyarázza a pap, a tanító, az apa a községben, az iskolában, a családban, midőn házában ül s midőn az úton jár, midőn lefekszik s midőn felkel.

A zsidó iskola azonban nem egyedül a felekezet, hanem a nemzet szolgálatában is áll. Büszke örömmel valljuk, hogy e téren a zsidóság egészen, tehát páratlan módon teljesíti kötelességét. 1887-ben 544 között csak 85 volt a nem magyar iskola. 1890-ben pedig 566 között már csupán 43 s ezek között is 40-ben a tannyelv magyarral vegyes s csak 3, ismétlem, háromban tisztán német. S 1022 tanítónk közt csak 9 van, ki kevésbé bírja az állam nyelvét s egy sincs, mondom: egyetlenegy sincs, ki nem értené — a mily arány, melynek még az állami iskolák is mögött emaradnak. Így terjeszt a zsidó iskola magyar érzést és nyelvet, hűséget és hazafiságot. Így tetszik ki, mily jelentős része van a zsidó iskolának abban, ha sikerült az elemi oktatással meghódítani az országot az államnak s a népet a nemzetnek.

Iskolánk általában kulturális és szervezeti tekintet-

ben hazánk oktatásügyének emelkedő színvonalát sohasem sülyesztette. S ez javarészt községeinek érdeme. A mi iskoláinkban csak 3% olyan tanító van alkalmazva, kinek nincs oklevele: e tekintetben a felekezetek közt legelső helyen állunk. Viszont a 979 rendes tanítóval szemben mindössze 43 néptanító van, 4.2%, míg magánál az államnál is 9.9%, s a községeknél 10.7% a segédtanítók arányszáma. A szigorú kiszemelést e szerint községeink a tanító szellem munkájának megbecsülésével egészítik ki, nem élnek vissza a kezdővel, nem terhelik túl a küzködőt. A tanító idealizmusát, lelkes buzagalmát így támogatják, erősítik a maguk részéről is. Üdv és hála nekik ezért!

Iskolai értesítők

A nagy-kanizsai hitközség elemi polgári és középkereskedelmi iskolájának értesítője már a szokottnál jóval vaskosabb füzetet képez. Bevezetőül „pénz valuta és valutarendezés“ czimmal Bún Samu igazgató az értesítő szerkesztője népies hangon tartott actualis értekezést közöl, mely a középkereskedelmi iskola növendékeire nézve bizonyára hasznos olvasmány. A Szok ügyességgel összeállított közös értesítő adatait a következőkben ismételjük. Az elemi iskolát 194, a leányiskolát 208, a polgári fiúiskolát 154 és a lefolyt tanévvel megnyitott középkereskedelmi iskola I. osztályát 35 növendék látogatta, tehát 591 tanuló iskoláztatása képezte a hitközség gondját. Ezek közül, a jelentékeny terhek daczára, 270-en teljes és 49-en részleges tandíjmentességet élveztek; téli ruhaneműekkel részben a hitközség, részben egyletek és egyesek jótékonyaságából 184 növendéket láttak el. A tanulók között vallás szerint volt 8 róm. kath., 1 ref. és 1 gör. kath., a többi zsidó; nemzetiség szerint pedig 7 német és 21 horvát, a többi magyar. — Ösztöndíjas tanuló 13 volt (4 a héber tanulmányokban kiváló közt), ezenfelül kisebb-nagyobb jutalmakban többen is részesültek. Az elemi iskolák tananyaga és ezek óráinak száma nincs föltüntetve. A polgári iskola minden egyes osztályában hetenkint 3 órát szántak a hittanra, melynek anyagát a 3 alsó osztályban biblia és imafordítás, továbbá általános zsidótörténet, a 4-ikben pedig a fordított imák recapitulációja, szemelvények a példabeszédekből és a magyarországi zsidók (története?) képezték. A középkereskedelmi iskolában hetenkint két órán jórészt a vallás bölcselmi részére vonatkozó anyagot tárgyalt az előadó tanár, Neumann Ede dr. rabbi. A magyar nyelvre és irodalomra több időt (heti 17 óra) szenteltek, mint a hit- és erkölcstanra (12 óra), ami a nemzeti szellem ápolásának élénk érzelmére vall. A növendékek vallásos érzületének fejlesztésére péntek esténként és szombatdélelőttönként mind a három iskolában ifjúsági istentiszteletet tartottak és a leányiskolának 26

növendékét sevuosz ünnepen confirmálták. A hazafias érzület emelésére Széchenyi István születésnapjának 100-ik és a király megkoronázásának 25-ik évfordulója alkalmából istentiszteletet rendeztek. A tantestületek mindhárom intézetben Bún Samu igazgatása mellett működtek s az egyes tantestületek tagjai a következők: elemi iskola: Boronkai Károly, Freund Karolin, Grünbaum Sarolta, Kartschmaroff Leo, Kellert Lajos, Kemény Julcsa, Kondor József, Kramer Lajos, Löwenbach Jozefa, Neumann Julcsa, továbbá a kath. és ref. lelkész hitoktatók; a polgári iskolában. Altman Mór, Kellert Lajos, Kertész József, Schwarz József, Vidor Salamon és a kath. lelkész hitoktató; a közép kereskedelmiben: Bún Samu, Hoffmann Mór, Neumann Ede dr., Vidor Salamon, Villányi Henrik dr., Mácska Lajos és Kozár Ferencz, e két utóbbi kegyesrendi áldozópap. Az iskolaszék Schreyer Lajos dr. elnöklete alatt 19 taggal működött. Megemlítjük még, hogy a tanszerek és könyvtár az év folyamán szépen szaporodtak, hogy a város képviselőtestülete a község iskolái számára 1800 frt subventiót szavazott meg s hogy a jövő tanévre megnyílik a középkereskedelmi iskola II. osztálya is.

Az aradi izr. elemi fiu- és leányiskola értesítője, melyet Neumann Ármin h. igazgató állított össze, „Az emlékező tehetség fejlesztése és az emléztetés” czímen Grünbaum Miksa tollából paedagógiai cikket közöl. A fiuiskolába 223-an, a leányiskolába 169-en, összesen 392-en iratkoztak be. Hogy ezek közül tandíjmentességben hányan részesültek, az nem tűnik ki az értesítőből; de hogy a jótékonyosság a téli hónapokban a szegényebbek ruházása valamint az év végén az ösztöndíjazások tekintetében megtette a tőle telhetőt, azt szívesen konstatáljuk. Vallástanításra az I. osztályban 6, a II-ban 7, a III. és IV-ben 5—5 órát fordítottak. A hittani anyagot, mely mellett az értesítő más tantárgyakét fel nem sorolja, imafordítások, bibliai történet, bibliafordítások, imakönyv-kezelés és héber olvasás képezték; a leányiskolákban a bibliafordítás természetesen elesett. A leányiskolába 2 róm. kath., a fiuiskolába 2 gör. kel. vallású növendék is járt. Kitűnő rendű összesen 64, jeles 57, jó rendű 66, I. rendű 85 és II. rendű 63 volt, ami részben annak tudható be, hogy az iskolák a télen 7 héten át egészségi okokból zárva voltak. Az ifjúsági könyvtár 330, a tantestületé 400 kötetnél többre terjed. A tanítás munkáját: Eckstein Mór, Szilágyi Albert, Grünbaum Miksa, Neumann Ármin, Beer Emma, Reinitz Emma, Városi Malvin és Iritz Gizella végezték. Az iskolaszék Bing Vilmos h. elnökkel élén működött, a leányiskolán Hirschmann Rozália elnöklete alatt női bizottság felügyeletet gyakorolt.

A nyitrai izr. hitközségi népiskola értesítőjét az iskolaszék megbízásából Schwarz Ignác ig. tanító állította össze. A beiratkozott tanulók száma: fiuké 268,

leányoké 227, összesen 495 volt, kik közül évközben 23 maradt el és 2 elhalt. A tanulók közt kitűnő rendű 22, jeles 83, I. rendű 226, II. rendű 138 volt, ami bizony sok, de magyarázata abban lelhető, hogy az elmulasztott 11391 félnapból átlag minden tanulóra 23 félnap esett. A tananyag tekintetében sem a vallásoktatás, sem a világi tantárgyakat illetőleg az értesítő nem nyújt tájékoztatást, de fölemlíti, hogy a bibliát magyar nyelven tanították s a tantestület a hazafias irányban való nevelésre fektette a főszűlyt. Ezért ugy Széchenyi István születésének 100-ik, valamint a koronázásnak 25-ik évfordulóját megünnepelték, amit a tanfelügyelő a tantestülethez intézett elismerő levélben méltányolt. A tanítók közül kettő, Löwinger Károly és Neuhut Ariel, hosszú munka után nyugalomba vonult. Az ifjúsági és tanítói könyvtár az év folyamán egyaránt szaporodott. Az iskolával szemben jótékonytársaság a népkönyha, nőegylet és felruházó-egylet gyakoroltak. A tanulóifjúságot takarékosagra az iskolai takarékpénztárak útján szoktatták, melynek 197 betevője az év folyamán 2168 frt 24 krt rakott össze. Ez összegből 1406 frt 59 kr. az iskola kezelése alatt maradt. A tantestület tagjai Schwarz Ignác, Erdélyi Lipót, Fischer Ignác, Fürst Győző, Löwinger Károly, Neuhut Ariel, Stark Samu, Starkné Weisz Berta és Weiszné Rauscher Berta voltak. Az iskolaszék Árpássy Imre bankigazgató elnök és Löwinger Mór dr. iskolaorvos, tb. elnök vezetése alatt működött. A női felügyelő bizottság élén Árpássy Imréné állott.

A szegedi zsidó népiskola értesítője ujjtással lép az olvasó elé, s ez a tanulók testi fejlődésére vonatkozó adatok összeállítása. Rex Izsó dr. orvos némely külállamban divó szokás szerint a tanév elején és végén megmérte 450 tanuló súlyát és nagyságát. Észleletei konzekvenciáit még nem vonta le minden irányban, de egyes jelenségek tanulságait már is közli, ilyen pl. az, hogy egyes növendékek, anélkül hogy betegségen estek volna keresztül, az év folyamán súlyban könnyebbek lettek, még pedig nem mind a szűkebb viszonyok közt élők közül. Ez egyrészt az illető tanulók kiméletét tanácsolja a tanítóknak, másrészt pedig a szülőket figyelmezteti, hogy ügyeljenek gyermekükre. A leányok általában kevésbbé fejlődtek, mint a fiuk. Az értesítő második közleménye egy emlékbeszéd, melyet Deutsch Samu mondott el a m. évben elhunyt Strummer József szegedi tanító emlékére rendezett gyászünnepélyen. Ezután a tanév történetére vonatkozó adatok következnek a könnyen áttekinthető statisztikai táblázattal. A 48 év óta fennálló fiuiskolába 261-en s a 41 éves leányiskolába 238-an iratkoztak be. A beiratkozott 499 tanuló között 12 keresztény volt. A felekezeti óvóházba 79 gyermek járt. Hogy hányan részesültek tandíjmentességben, az nincs feltüntetve. Téli ruházatot 105 növendék kapott és a leány-egylet, mely 11,390 ebédadagot osztott szét, 1891. nov. 16-tól, 1892. már-

czius 19-ig naponként 85 szegény tanulót látott el ebéddel. — A vallástan anyaga a fiuknál az I. osztályban bibliai történet, a tizparancsolat magyarázata és héber olvasás, a II. osztályban bibliai történet, a tizparancsolat héberül, áldások betanulása és fordítása, továbbá imafordítások, a III. osztályban szertartástan, bibliai történet olvasása és szabad elbeszélése, biblia fordítás s a mindennapi imák ismertetése, a IV. osztályban hit- és erkölcstan, a mivchar főbb bibliai versei a szertartásbeli vallás- és erkölcstani kifejezések tüzetes magyarázata, biblia és biblia történet, szertartástan (ismétlés), biblia fordítás, imakönyv ismertetés volt. A leányoknál a hitoktatási anyagot a fordítások mellőzésével inkább a bibliai történet bővebb taglalása, a szertartások ismertetése és a héberolvasás képezte. A növendékek között kitűnő rendű 104, jeles 119, jó 125, első rendű 54 és másodrendű 68 volt. — A tantestület tagjai: Deutsch Samu, Deutsch Stern Karolin, Gömöri Fischhoff Vilma, Horovitz Katalin, Klein Salamon, Kohn Lederer Anna, Kulinyi Berta, Schulhof Lajos, Schulhof Szidonia és Strasser Antal voltak. Az iskolaszék Engel Mór dr. iskolai előljáró elnökléte alatt működött. Kiemelendőnek tartjuk, hogy a tantestület havi értekezletein a tanügy keretébe vágó előadásokat tartott.

A balassa-gyarmati izr. népiskola értesítője, melyet Brett Mór igazgató állított össze, arról ad számot, hogy a lefolyt tanévben az iskola 4 osztályába 296 növendék járt, kik közül 284 vizsgázott. Tandíjmentes 114 tanuló volt és szükséges tanszerekkel az intézet 92-öt látott el. Szombat és ünnepnapokon az iskolában rendes istentisztelet volt. Az iskolaszék Deutsch József rabbi, egyházi és Szilágyi Mór ügyvéd világi elnökök alatt 11 taggal működött. A tantestület Brett Mór, Heksch Gizella, Kohn Kornelia, Rozenstein Adolf, Singer Adolf és Streisinger Sándor tanítókból állott. Az órarend szerint hit- és erkölcstanra a 4 osztályban hetenkint 34 órát fordítottak, utána óramennyiség tekintetében a magyar olvasás és írás következik heti 23 órával. Az iskola kiadásai 2860 forintra rugtak, miből 1460 frt a község pénztárát terhelte. A 4 osztályban kitűnő rendű 18, jeles 59, első rendű 156 és másodrendű 51 tanuló volt. A hittani anyagot az I. osztályban (7 ó.) bibliaitörténet, héberolvasás, a II-ikban (8 ó.) bibliafordítás, héber olvasás, bibliaitörténet, a III-ikban (9 ó.) bibliafordítás, bibliai történet, héber olvasás, a IV. osztályban (9 óra) biblia fordítás, bibliai történet, 10 parancsolat és 13 hitágazat az ünnep, böjt és gyásznapi ismertetése, sema, 18 áldás, némely imák fordítása, héberolvasás és szertartástan képezték.

A deési izr. hitközség magyar tannyelvű VI. oszt. elemi fuiskola értesítőjét Klein Ignác ig. tanító állította össze. A beiratkozott tanulók száma 102 volt, kiknek érdemsorozatát és az év folyamán akár csak a héberből is feldolgozott tananyagra vonatkozó adatokat, hasztalan kerestük. A néhány lapos füzetkéből ör-

vendetes tényként konstatáljuk, hogy az igazgató a vármegyei culturalis alaphól 50 frt jutalomban részesült a magyar nyelv tanításáért, Lichttag Gáspárt pedig a tanfelügyelő 150 frt jutalomdíjra ajánlotta a közoktatásügyi miniszternek. A tanítást a két említett tanítón kívül Friedmann Dávid és Zuckermann hitoktatók végezték. Az iskolaszék Kovács Sámuel ev. ref. lelkes tiszteleti és Hartmann Ferencz ker. anyakönyvvezető elnökléte alatt működött. (Folytatjuk.)

„Az új boulangismus.”

A párisi »Figaro« a föld e legszemlésebb lapja, melyet Franciaország legmagasabb körei olvasnak, az elmúlt héten egy vezércikkben foglalkozott az antiszemizmussal, mely, úgy látszik, sok magasrangú urnak éppenséggel nem nyerte el a tetszését. Levélben történt számos támadásra, a cikk írója, a francia írói világ egyik legjelesebbje, Saint-Genest a folyó hó 11-ikén megjelent »Figaro« első vezércikkében megfelel a támadásokra.

A rendkívül érdekes válaszból, melynek íróját — sajnálatunkra — éppenséggel nem mondhatjuk philosemitának, árvesszük a következő részeket:

»Az arisztokraták megkísérelték egy pillanatra, hogy a zsidók ellen harcoljanak, de elbátortalanitva a vereség által, felismerve, hogy nem volt tehetségük az üzletek terén, alávetették magukat az ő rendeleteiknek, állásokat kérve tőlük és elküldve fiaikat, hogy a kis jelenléti díjakat beszédjék.

És ime, hirtelen, amint az antiszemita mozgalom kezdődik, ugyanezek a royalisták a zsidóság ellen kiáltanak, elnevezik őket szabadkőműveseknek, egyiptomi csapásnak, a világegyetem gyalázatának; ezután nekünk mennek, mondván: Hogyan! önök visszamaradnak, önök még az opportunistákkal tartanak.

Eh, mi az! ön a pénzügyi feudalitást védi! ezt írja nekem egy szeretetreméltó royalista, ön tehát most a zsidósággal tart!

De vajjon ismerem-e az ön pénzügyi feudalitását? Vajjon voltam-e én valaha börszen? Szedtem-e be valaha prezenzmárkát? Tudja-e ön, hogy mennyire ismerem én Rotschildékat? Csak úgy, hogy láttam őket elmenni mellettem a francia uralkodóház hercegeivel, kik személyes barátjaik voltak, akárcsak Napoleon császár a James bárónak és Amália királyné barátnéja a bárónénak.

Tudja-e ön, mennyire ismerem Hirsch bárót? Láttam őt folyton a walesi herceggel együtt. Tudja-e ön, mennyiben ismerem én a zsidó notabilitásokat? Ugy, hogy láttam őket a monarchia vagy a császárság főuraival, kik nem engedtek mellőlük. És ezek után ön szemünkre veti nekünk, hogy nem támadunk elég hevesen Rotschildékra.

De hiszen önnek kellene őket védenie, jó isten! még pedig tüzetesen kellene őket védenie, mert elvégre

is, ha a zsidók oly nyomorultak, a mint mondják, ők, kik az önök jóltevőik: micsodák akkor önök, az ő lekötelezettjeik? Ha a zsidók csakugyan oly existenciák, kiknek nincs hazájuk, nincs szívéük, nincs becsületük: micsodák akkor önök, önök, kiket mindennap láthatni az ő bankjaikban, az ő szalonjaikban, hintóikban, páholyaikban? Mi volt tebát az önök királya? Mi volt Napoleon, és a Bonaparték? Mi volt Lajos Fülöp és az Orleansok?

Önök azt képzelik, hogy az antiszemitizmus a köztársaságot sujtja? Bizony nem sujt az mást, mint önöket! Nincs azon mit csodálkozni, hogy a kormány zsidókat alkalmazott, mert megbecsülte szolgálataikat; de hallatlan dolog, hogy önök elfogadták jótetteiket, holott megvetik őket. Ha a köztársaság annyira kitüntetné őket, ezt nem tenné a vallásukért, hanem tehetségük kedvéért; míg önök nem tehetségeikért keresik fel őket, hanem pénzükért. Minden vágás, melyet önök ellenfeleik ellen intéztek, teljes mértékben visszahárul önmagukra.

Akarják, hogy megmondjam az egyedüli eredményt, melyet mai napig elérték? Nos, jól van, elmondom, elég eredeti.

Oly mértékben, amint mindezek az okmányok megjelennek, oly mértékben, amint megismertetik velünk az állást, melyet a zsidók nemcsak a pénzügyben, hanem a hivatalokban, a miniszteriumokban, a prefekturákban, a sajtóban, a színházban elfoglalnak..., oly mértékben, amint megtudjuk, mily kiváló szellemnek részese ez a gyűlöletes szekta, melynek vallását éppenséggel nem ismerjük, lehetetlen ezt nem mondani: Ah! én Istenem! mily rendkívüli faj! Mennyi intelligencia, mennyi erély, mennyi életrealóság!

»Micsoda? hát ez is zsidó, meg az is zsidó? Hogyan? ezt a könyvet itt az asztalomon zsidó írta? A vigjátéknak, melyet tegnap láttam, zsidó a szerzője? Az a fiatal ember, ki az imént lépett be a bányászati iskolába, zsidó? Hát nemcsak a pénzügyek terén mesterek, hanem azok mindenütt! Alapjában véve ezért haragszának reájuk.

Lehetséges-e, hogy maroknyi ember ily nagy tért foglal el egy nagy nemzetben? Lehetséges-e, hogy egy üldözött, mindenből kivetkőzött csekély nép elérhette nemcsak azt, hogy haza nélkül meg tudjon élni, de azt is, hogy megrettentse elnyomóit, kik most arról panaszkodnak, hogy általuk elnyomatnak.»

És aztán? Aztán elfelejtik hibáikat, elfelejtik bűneiket, elfelejtik a roszt, a mit cselekszenek és a mit megtehetnek, és a helyett, hogy e fajt, úgy, mint azelőtt, megvetnék, csodálattal emlegetik, mint valóságos tüneeményt. Ez az, becsületesre mondom, a mit magam is érzek.

*

A boulangeista áramlat alatt így szóltam: Valójában mi az a boulangeizmus? Kikből csoportosul ez az ide-

gen hadsereg? Ugyanezt kérdem az antiszemita tábor j e l s z a v á r a nézve.

Nem a király neve, mert a király és a hercegek mindig személyes barátai voltak Rothschildnak! Nem a köztársaság neve, mert ott látom köztük a köztársaság leghalálósabb ellenségeit! Nem a haza neve, mert ott észreveszem táborukban a legkiválóbb kommunardokat! — Nem a vallás, mert van ott sok atheista! — Nem a forradalom, mert nem csekély számban vannak ott a papok! — Nem a közbecsület, mert ott alul a legalsóbb rétegben megpillantom az összes utcagyerekeket, csavargókat és fegyházszőkevényeket.

Mit akar hát ez a tömeg, mely kevés hijján ugyan az, mint a mely Boulangert követte. Mit remélnék ezek az emberek, kik mindig dühöngnek, valami vagy valaki ellen és minduntalan változtatják támadásaik tárgyát.

Egy nap a poroszok ellen, másnap Jules Ferry ellen, azután a Louvre és a Bon Marché ellen, majd meg a zsidók ellen támadnak. Sőt azt lehetne mondani, hogy az nekik majd egyre megy, nem is igen félelnek rá, miről van szó, hanem első jelre rohannak, anélkül, hogy tudnák, miről van szó.

De hát mi is eszméjüknek alapja, miért haragszának. Ah azért haragszának, mert nem igen kételkednek benne, hogy a kormányzatnak meg van az az erélye, hogy egyszer vele tart majd minden becsületes ember. Mert hát persze nagyon haszontalan ez a kormányzat.

Négy éve lehet annak, hogy a kommunardok csőcseléke azt ordította az utcákon: »C'est ta poir, ta poire, c'est ta poire qu'il nous faut!« (A te körtéd kell nekünk.) Ezzel a népséggel szemben bizony csak el kell ísmerni, hogy Carnot a köztársaságot, a törvényt, a hazát és a becsületet képviseli.

És most ugyanaz a tömeg mit ordít most? »Halált Rothschildra« vagyis »halált a gazdagokra.« — És ismét be kell látni, hogy most is a köztársasági kormány képviseli a tulajdon tekintélyét, a jogot és igazságot.

Valóban a monarchisták pártja visszaél azzal a joggal, hogy ostobaságokat követ el. Ez sok! De mindenekfelett azt nem tudom feltogni, hogy a párisi gróf megengedi híveinek egy oly hadjárat támogatását, mely elítélése, vagy inkább pusztulása a francia ház minden hercegének, és a francia nemesség jó részének.

Ajzeg Gesl tréfi ebédje.

Kétegy-Izsán hire futott annak, hogy: Veszélyben az orthodoxia! Az ármányos „neologok» recipiálni akarnak a világon mindent, de mindent — még talán a tisztartó szép leányát is

— De már ennek a fele se tréfa, rebajszáj — sugtak össze a nagyfejtük.

— Tréfa e heer, tréfa e hin — szólt a rabbi — nincs nekünk mitől tartani. Reb Iczig őrzi hüen az ur-

nak szőllejét és az ő komondorai ügyelnek a hithűség fájára, hogy pogány „neolog“ kezek meg ne nyesegek. Ime, ma ereszkedett le hozzám a nagy és fényes nevű reb Iczig jámbor mindenesé és országgyűlésre szólít, melyen a nagyok és dicsők tanácskozzanak az Izrael kertjébe esett férgesek kipusztításáról.

— Rebe, érdemes és kiváló férfi! — szólott Ajzeg Gesl, a kile jámbora, — Régtől fogva vágyom látni a nagyokat és szenteket, kiknek ajakáról csurog az istenfélelem és a hit szent szava, miként méhek lépes sejtjeiből a méz. A zóna költségeit összerakosgattam a szájamtól megvont krajczárokból, vigyen el szent társaságába, s ha láttam a szenteket és nagyokat, a hithű Izrael sorsának jámbor intézőit, nyugodtan hunyom le örökre szemcimet. Jöttét be fogja tudni az örökkévaló . . .

Jól van fiam — felelt a rabbi hosszú selymes szakállát simogatva és eltűnődve. — Elviszlek magammal. Hanem ha az országgyűlésen részt vehetsz-e, azt a nagyok és szentek fogják jámbor tanácsukban elhatározni.

Ajzeg Gesl az ünneplő kaftánjában ott sétál a Podmaniczky-utczában. Csizmáján fényeskedik a subick. és a jantev-kalapja a kikefélkedés szokatlan örömétől sugárzik.

— Haj, haj, csak jönnének már a jámborok és nagyok.

És jönnek bizony köpczös alakok jó melegen nekiöltözve, élénken gestikulálva. Csupa patriarka fej

De nini, ki az ott közöttük abban a „neolog“ ruhában és ábrázattal? Csak nem paktálnak talán a jámborok és istenfélők — azokkal az Izraeltől eltévelyedettekkel?

— Nem, nem, isten ments! — nyugtatja meg Ajzeg Gesl az ő félreszólitott rebéje. — Nem fiam, ez az iroda jámbor és istenfélő titkárja, aki most jön az ő redaction-jából. Mert tudd meg, fiam, reb Iczig szent ujságát ő csinálja.

— No rebélében, fogok-e én bemehetni a gyűlésre?

— Jaj, fiam, ezt még nem lehessen tudni. A nagyok és dicsők fönn fognak határozni. Akkor aztán majd leizenem. Addig is légy eltelve isfenfélő türelemmel.

És Ajzeg Gesl istenfélő türelemmel addig-addig bandukolt az izenetet várva, hogy ezalatt a jámborok és dicsők kifundáltak mindenféle orvosságot, amelylyel Izrael testének sebei behegeszthetők, sőt szerteszedve ebédre kiki meg is szegte a maga orth. felügyelet alatt készült zsemlyéjét majczinak.

A városliget felé tévedt Ajzeg Gesl, mire visszatért, s istenfélő türelmét megszegve, hivatlanul benyitott az irodába, ott a szent társaságnak csak hült helyét találta.

Én istenem, minő nagy keserűség!

Ajzeg Gesl elővette a nagy kékfestő zsebkendőjét s a szemének mintha megeredt volna a harmatja . . .

Hánem hát akadt vigasztalója. Megmondték neki, hogy a titkár ur itt meg itt logeroz.

Egész egyszerűen nem találta otthon. De kapott utmutatást, hogy ott az oktagon-téren szokott ebédelni.

Nagyot s hajtott. Örök a hithű zsidó ksserve! Hanem ha eddig fáradt, hát azt a „szchijet“ mégis csak megszerzi magának, hogy fölkeresi a jámbor lelket, ki olyan közel áll reb Iczig árnyékához.

Az Andrassy-ut 51. sz. a levő Prindl-féle vendéglő éppenséggel nem dob- vagy szerecsen-utczai képet nyújt. Ajzeg Gesl meg is környékezte valami szokatlan elfogódás, hogy oda belépett.

Szemét kutatva hordta körül a széles boulevard ernyő alatt. Sehol egy ismerős alak.

Aztán a belső termekbe ment. Mindenütt ünnepi teríték. Az asztaloknál nevető falatozó vendégek, kikről kevés hithűség ri le.

Egy üres asztal mellé, meglehetősen feltűnést keltve, letelepedett.

Arról a vendéglőről, hova az orth. iroda jámbor tirkárja jár, fölöslegesnek tartotta megkérdezni, hogy minő ritust követ.

Pohár bort kért — és mosdó vizet.

Nagyot néztek s utasították a vízvezetékhez. Onnan visszajövet megpillantotta vágyainak netovábbját. De se szólni, se köszönni nem mert. Harmadmagával ült ott a jámbor lelkek sorsának intézője és éppen a miniszter nevét említette.

A miniszterét!

És nem ötlött fel a megtévedt bárányka, sem az asztaltársaság egyik tagjának hunyorgása?

Ajzeg Gesl szerényen odafeledkezett a szomszéd asztal mellé, melyhez a minister befentere háttal ült. Gépiesen szelte meg a zsemlyét s rá sem ügyelt, vajjon rajta van-e az — orthodox üdvöztető engedély?

A pinczér levest ajánlott:

— Husleves vajas galuskával.

Ajzeg Gesl elképedt: Vajjon bolondot üz vélem ez az ur?

— Csak hozzon nekem sleim levest.

Hát azt is kapott. De hozzá sem nyult annyira ügyelt a szomszéd asztalra, ahol a rabbigyűlést, a receptiót, lapszerkesztést, a gonosz „Egyenlőség“ hallatlan teleplezését Vázsonyit és sok mást emlegettek.

Ajzeg Gesl egészen boldog volt a gyönyörűségtől. Most már haza mehet meghalni, azaz, hogy egyelőre csak belekaphat a leve-se kanalizálásába . . .

De alig kezdett hozzá, a titkár ur — turós csuszát kért.

— Hm, — gondolá magában Ajzeg — akkor is tejeset eszik, mikor nem muszáj! Már akkor nekem

más gusztusom van. De a nagy város, ez a nagy város . . .

Aztán mozgolódott a szomszéd asztaltársaság. Fízettek. Mikor az Ajzeg bálványára került a sor, a két-egy-izsáki jámbor férfit ügynelni kezdett.

— Galuskaleves, marhahus mártással és — turós csusza.

Ajzeg leejtette a kanalat, hátradől a székében és rekedt hangon kiáltotta :

— Zahlen !

— Kérem, kérem — állt eléje a vendéglős.

— Zenenzi e jid ?

— Nein, ich bin kein Jud — szólt a vendéglős nevetve.

— Ist das ein koscheres Gasthaus ?

— Was fällt ihnen ein ?

Ajzegről csak úgy csurgott a víz, mikor a vendéglőből, meg sem várva, hogy pénzből visszakapja egy két garasát, kirohant.

Ottkűnn aztán összecsapta a két kezét és ráborult a szomszédos palota napsütötte kőfalára :

— S'má jiszróél !

*

Mikor szegény Ajzeg aznap délután a rebevel találkozott, sirva csapta össze két kezét. Rebajne sei ajlem — szólt — mennyit tudhat a titkár ur, mit tudnia nem volna szabad, hogy a szent reb Iczig ilyen „pasé jiszróél“-t maga mellett tart és szent lapját vele csináltatja.

— Rövid a te eszed, fiam, szólt a rebe. Minél nagyobb pase, annál biztosabb, hogy reb Iczig nem marad utód nélkül; reb Iczig ezelőtt még sokkal nagyobb pase volt, de azért most mégis a szent reb Iczig. A mi meg azt a szent lapot illeti, azt úgy sem ő csinálja. Az „Egyenlőség“ csak mostanában írta meg, hogy Sztérényi Bertalan is írt bele, a titkár csak nevét írta a cikk alá.

— És az a Sztérényi olyan nagy orthodox ?

— Azt te megint nem érted, fiam, a fődolog, hogy — ne legyen neolog. Aridarab.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **július hó 15-én** lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »
Papok, tanítók és községi hivatalnokok :	
egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

**Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala**

Budapest, Váczi körút 21. sz.

Hirek.

— **A xanteni vérvád.** Lapunk múlt heti számában kifejezett azon reményünkben, hogy e héten az ártatlanul vádolt Buschhof felmentését regisztrálhatjuk, nem csalódtunk. A vád képviselője, Ham főállamügyész indítványozta a felmentést, nem, mert Buschhof ellen bizonyítani nem lehetett, hanem mert a tárgyalás folyamán behizonyosodott az, hogy ártatlan és ebben az értelemben hozták is meg az egyhangú ítéletet az esküdtek Szomoru, hogy ilyen győzelmeket kell még kivívniunk; szomoru, hogy örvendenünk kell, ha a legörületesebb vádról a bíróság konstatálja, hogy ataptalan; hogy örvendenünk kell, nem mert egy zsidót a gyilkosság vádja alul felmentettek, hanem mert a fertelmes vád egész felekezetünk megbecstelenítését czélozta. De végtére rosszabb fordulatot is vehetett volna a dolog, ha a törvényszéki elnök, az államügyesség és a védelem képviselői olyannyira becsületükre való, minden befolyást visszautasító, csak az igazságot kereső állaspontra nem helyezkednek és azon, minden külső hullámzás, fenyegetés daczára emberül meg nem maradnak. Az ítélet a xanteni rituális gyilkosságot egy év óta hirdető és a leggazabb eszközökkel előkészítő praeparáló, egyengető német antisemitizmust sujtotta és a hatalmas ostorcsapás végig suhint a külföldi cin-kostársakon is. Égháboru volt, mely után, reméljük, tisztább és üdőbb lesz a levegő.

— **Buschhoff Adolf,** az antiszemita alávalóság német áldozata, kiben a gyalázatos mozgalom az egész zsidóságot akarta sujtani (l a berlini parlamentben a télen tartott beszédek, az antiszemita sajtónak vezette-nél vesztebb kifőréseit), a szenvedéseken kívül, mi-ken egy év óta keresztül ment, elvesztette egész kis vagyonát; házáat, mindenét tönkretették, kifosztották. Csak természetesnek találjuk tehát, hogy a szerencsétlen embert, kire senki, de senki rosszat nem vallhatott és kit ellenségei is becsületes, jó és derék embernek mon-dottak, vagyonosabb hitrokonai segítik. Berlinben is, Bécsben is szép összegecske pénzt gyűjtöttek szá-mára és — mint halljuk, — a budapesti börzén pár száz forintot fognak összehozni részére, hogy család-jának, magának új otthont teremthessen valahol.

— **Egy könyvre** hívjuk fel olvasóink figyel-mét, melyet szerzője a napokban rendezett sajtó alá és a mely lehetőleg rövid idő múlva fog a könyvpia-czra kerülni. Ehrentheil Mór, a héber nyelv és költé-szet legkitünőbb mívelője Magyarországon, a ki azon-ban a német irodalomban is »Familienbuch«, »Geist des Talmuds« és több más történeli, philosophiai és theolo-giai művek által, szintugy számos politikai cikk által a német sajtóban nevet szerzett magának, német nyelven könyvet írt *a magyar orthodoxia magatar-társáról a receptionális mozgalommal szemben és a receptióról általában.* Ehrentheil 25 év óta kellő kö-zepében áll a zsidó pártéletnek és nálánál jobban senki sem figyelhette meg a kulisszák mögött törté-neket. Ő, ki megalakulásától fogva 12 esztendőn át titkára és tulajdonképpen lelke volt az orth. közvetítő bizottságnak, sok megfoghatatlan cselekedet rugóit, eszközeit és czéljait ismeri, mikről a távolabb állók alig álmodnak. Ezeket ismerteti Ehrentheil. Két évtized

üzelméről rántja le a leplet. Hogy ezt most, a receptionális paragrahus képviselőházi tárgyalása előtt teszi, mindenestre igen helyesen cselekszik és a felekezet ügyének szolgálatot tesz vele.

Könyvét, mi alig mindennapi, *Jeremiásnak, az igazságot szepítés, tekintet és himélet nélkül a hatalmasok szemébe vágó*, isteni prophéta emlékének ajánlotta. Függelékül Ehrentheil „*kinagasló személyiségek*“ néhány mondását közli, melyekből izelitőül adjuk a következőket:

A ki a zsidó vallás jogaiért, becsületéért és különösen egyenjogusításáért sikra száll — az nem zsidó.

Itzig Reich.

Végtelenül abszurd — annál nagyobb a kedu-sa (szentség). Kétkedni reb Itzig Reich, ennek az isteni embernek, kijelentésében annyi, mint — hűtlenné lenni a zsidósághoz.

Magyarország Gaonjai.

Hiába fáradoznak az istentelenek, hogy emeljék a zsidóság becsületét! Isten segítségével sikerülni fog nekünk, hogy szent vallásunkat jelen szégyenletes állapotában megtarthassuk. Mi köztünk isten lakozik.

Itzig Reich benfentesei.

אימטר עלמא בידא דמפשא

(Ostobák kormányozzák a világot.)

Rab Acha bar Jakob mondása.

(Szanhedrin traktatusa 36.)

— **A király adománya.** Ő felsége a király a bucsa-szt.-lászlói izr. hitközségnek 60 frtot adományozott magánpénztárából.

— **A csabai hitközség ünnepe.** A csabai zsidóság f. hó 7-én rakta le új templomának és iskolájának alapkövét. A nevezetes aktuson ünnepi beszédet **Kerényi Soma dr.** ügyvéd h. elnök, mondott. A szeretetnek és művelődésnek szánt új hajlék építéséhez csak hosszas küzdelem után lehetett fogni. A régi templomot, melynek lerombolásával csináltak az újnak helyet, mint a szónok kiemelte, 43 évvel ezelőtt építették. A szónok ezután elborongó hangon szólt a változásokról, miket a régi templom megért. Markánsan jellemezte a felekezet pártokraszakadását, politikai jogainak elnyerését, a később támadt visszahatást, a belőle meritett tanulságot, s az alapkövet azzal adta át rendeltetésének, hogy az egy jobb jövőnek alapköve és a türelem és megpróbáltatásnak határköve legyen. Végül arra buzdított lelkesítve, hogy míg az a kor elérkezik, teljesítsék hiven kötelességeiket. A templom legyen oltára az áhitatnak és a hazaszeretet kiolthatlan lángjának, az iskola pedig ébreszsze a magyar nemzeti művelődést és hazafias szellemet. A nagy tetszés-el fogadott beszéd után **Kohn E. H.** rabbi szép beszéd kíséretében kérte isten áldását az alapkövetételhez és megkapó imát mondott. Ezután a szokásos módon felszerelt alapkövet annak rendje és módja szerint elhelyezték. — A templom és iskola költségei 35,000 frttal vannak előirányozva és mintaképcül a dohányutczai két tornyos zsinagóga szolgál.

— **Két életmentő.** **Guth Soma dr.** Lichtenberg Kornél dr. bpesti e. m. tanár assistense a napokban az újvidéki uszodában egy kereskedősegéd életét mentette meg, aki fürdés közben görcsöket kapott. Guth dr. utána ugrott, s bár az eszméletlen veszenő majdnem magával rántotta az életmentőt, ez mégis szerencsésen partra tette őt. A jelen voltak bátor tettéért megéljenezték. — A lukácsfürdőbeli női uszodában **Pollitzer Adolf** főv. kereskedő 4 éves fiacskája a szabaduszóknak szánt tükörrészbe tévedt és hirtelen eltűnt a hullámok között. **Wellisch Irma**, Wellisch főv. szénnagykereskedőnek neje, alig vette észre, hogy a kis fiu feje fölött a hullámok összecsaptak, félig felöltözött állapotban utána ugrott s egy-két izgalmas pillanat letelte után a víz alól karjaiban hozta fel az angyalnak készülő fiucskaát. A jelen volt nők szívélyes ovátiókban részesítették az életmentő uri asszonyt.

— **Lelkiismereti szabadság Törökországban.** A »Kölnische«-nek azt jelenti konstantinápolyi levelezője, hogy az Egyesült Államoknak volt törökországi követe, **Hirsch S.** Abdul Hamid sultánnal tett egy óráig tartó bucsulátogatásán a török uralkodónak köszönetet mondott, hogy zsidó hitrokonait védelmében részesíti és az Oroszországból kiűzött zsidókkal szemben gyöngéd bánásmódot tanusít. A sultán válaszában odanyilatkozott, hogy örül e szavak hallatára és arra kérte **Hirschet**, hogy mondja el otthonában, miszerint a sultán azon van, hogy országa minden lakosának igazságos fejedelme legyen és hogy hite miatt Törökországban soha senki sem lesz üldözéseknek kitéve. A szerencsés zsidó bevándorlók letelepedése ellen sincs semmiféle kifogása.

— **Legény akar lenni.** A korcsmából véres fejekkel tódultak ki a legények, mikor a nyomorék falu bolondja odatolakodott a győztesek elé és ahogy csak szegényből kitellett, nagyot ütött az asztalra. — Hát te mit akarsz, félkegyelmű? — szólt a legerősebb legény. — Azt akarom — felelt siránkozva a higvelejű — hogy nekem is beverjétek a fejemet, én is akarok legény lenni. — A tabérok után, miket a magát orthodoxok lapjának nevező, de a kismártoni orthodox rabbinak kezeim közt levő körlevele szerint az orthodoxiát csak megsarczó és kompromitáló lap szerkesztője az utolsó hetekben az »Egyenlőség« utján oly busásan aratot, — vágyva vágyik **Gabel Jakob** is. Uram, istenem, mit kezdhettek én **Gabel Jakabbal**? Vannak állatok, melyekkel szemben egyáltalán nem létezik védelem. Oly parányiak, hogy lehetetlen őket széttaposni (philoxera és több efélék). De különben is meg vannak kötve vele szemben kezeim. Tudta ezt a kedves, ezért tett túl a feladatán, mikor a kelepcebe került »jambor« szerkesztő egy hozzá intézendő felszólítást rendelt meg nála. (Másfél éven át mondhatni hétről-hétre piszkálta lapunkat anélkül, hogy ráhaderítettünk volna. Mikor aztán pár hét előtt megemlítettük, hogy cikkei lopot-

tak, mert azokat másokkal iratja, szemérmetlen káromkodások közt vakmerő felszólítást intézett hozzánk, mutassuk ki neki, hol és mikor tett ő ilyet, ő majd abból levonja a konzequenciákat. Megismételt, [mert undor fogott el a gondolatra, hogy belenyuljunk a megmérhetetlen piszokba], felhívására éppen eleget mutattunk ki neki arra nézve, hogy megbélyegzett orcáját soha tisztességes emberek társaságába ne vigye, de ő erre azt teszi, hogy felkéreti magát méltó barátja által, hogy az istenért, ne reflektáljon az Egyenlőség leleplezéseire.) Hogy miért vannak megkötve kezeim Gabel Jakabbal szemben, — megmondom. Emlékszik még Gabel Jakab arra, hogy midőn vagy négy év előtt a pesti izraelita kongressusi hitközség Chevra Kadisájánál keresett állást, többször járt nálam és kérésére tőlem telhetőleg támogattam ügyét. Eljártam érdekében a vezérekhez, ajánlottam, dicsértem; hogy mondhatnék én már most róla rosszat, még ha a vezettség minden jelét még inkább magán hordó módon is nyilatkozik rólam? Hogy a kongressusi hitközségben bittanítói állás után törte magát, szintén protegáltam: hát nincsenek-e kezeim megkötve vele szemben? Igaz, hogy foga fehéret csak később mutatta ki; igaz, hogy csak miután pályázó iratait visszaküldték Nagyváradra, csak akkor jelent meg neve alatt egy röpirat, melyben kimutatja, hogy a kongressusi alapon állók nem zsidók; igaz, hogy az orthodox iskolakönyv, melyről kiünt, hogy másirta, de a melyre nevét mégis ő tette, szintén csak később jelent meg: én azért Gabel Jakabot még se bántatom, de sőt biztosítom, hogy ha más természetű kéréssei (ajánlani már nem merném) aminővel szintén nem egyszer keresett fel, hozzám talál fordulni, örülni fogok, ha jót tehetek vele. Mondom, sokféle vállalkoznám érdekében, de egyre nem: hogy neki is betörjem a fejét. — A mi a »Zsidó Híradó« szerkesztőjét illeti, ki meglapulva, pusztán megjegyzéssel látja el Gabel Jakab cikkét, most is annak jelentjük ki őt, minek már háromszor egymásután jelentettük ki Felszólításunkra ugyanis, hogy bizonyítsa be, miszerint a kismártoni orthodox rabbi leveléből lapunk utolsó előtti számában idézett mondatok a levélben nem is fordulnak elő, hivatkozik Gabel Jakabra, ki azt állítja förmedvényében, hogy a kismártoni rabbinak az ő kezei közt levő leveleiben azok a mondatok elő nem fordulnak, de hozzá teszi, hogy ha mégis léteznék ilyen levél, a rabbinak meghátráló nyilatkozata után annak semmi értéke nincs és legfőbb arra figyelmeztetné a rabbit, hogy máskor vigyázzon, hogy mit beszél Gabel Jakab e szavaira támaszkodva, a »Zs. Híradó« bebizonyítottan mondja állítását, hogy t. i. én a kismártoni rabbi levelét hamisítottam volna. Nos, én még egyszer kijelentem, hogy a kismártoni rabbinak nálam lévő levelét kész vagyok mindenkinek megmutatni és bárkit meggyőzni, hogy amit belőle idéztem, azon egyetlen betűt sem változtattam, de alávaló, hitvány, gaz rágalmozó az, ki az ellenkezőt állítja,

anélkül, hogy bebizonyítani tudná. Irói minőségére, melyet különben lopott cikkek után szerzett meg, kár hivatkozni. — Az »Otthon« írók és hírlapírók köre, hova a »Zsidó Híradó« szerkesztője magát ajánlatta, nem fogadta a betagjai közé. A visszautasításban nekem részem nem volt. Az »Otthon«-nak először egyszerű, de nem választmányi tagja vagyok, másodszor arról, hogy Weisz Dániel ajánlatta magát, csak akkor szereztem tudomást, mikor be nem fogadását már kimondották.

Szabolcsi.

— **A király mondta.** Ő felsége brünni időzése alkalmával a tisztelgő küldötségek sorában megszólította a kerület jelenlegi képviselőjét és tudakolta, hogy melyik kerületet képviseli. A kérdezett azt válaszolta, hogy Türk (az ismert antisemita képviselő) utóda. Mire ő felsége azt jegyezte meg, hogy: *Örvendetes változás!*

— **Tisztul a levegő.** Bécsből jelentik, hogy a helytartóság 16 deakegyesületet feloszlattott. A szétugrasztott egyletek a Schönerer ideainak terjesztői voltak. A feloszlátás közvetlen okát a Bismarck-féle hazafiatlan antisemita tüntetések és előzőjük a mi hazaáruló románainkkel való paktálásuk képezték.

— **Zsidó gyarmatosító — idehaza.** Neuschloss Emil, az ismert fővárosi nagyiparos, Aradmegyében néhány évvel ezelőtt 3200 hold földet vásárolt, melyet, miután talajjavítási munkálatokat végeztetett rajta, 1890-ben 65 magyar családnak adott bérbe Bérliót a zsidó földesur olyan jóakarattal támogatta, hogy azok a letelt két év után tulajdonjoggal is megszerezhették az árendált földeket. Az ünnepélyes átadás a napokban történt meg Neuschloss Emil jelenlétében, akit a hálás gyarmatosok Ternovában bándériummal és fehérbe öltöztetett virágszóró leánykával fogadtak. A jószágkormányzó üdvözlő beszédére az ünnepelt megígérte, hogy tovább is szívesen segíti a gyarmatosokat. E választ az Aradmegyéből jelenvolt számos notabilitás is annál nagyobb lelkesedéssel fogadta, mert Neuschloss a gyarmatosítással nemcsak 65 családnak sorsán könnyített, hanem hazafias munkát is végzett, amennyiben az eddig román parasztok lakta vidékre lösgyökeres magyar földmivészeket telepített.

— **Alapítvány.** Steinberger-né, szül. Fuchs Eva, elhunyt férje Steinberger Manó emlékére a pesti izr fiárvaháznál 1000 frtos alapítványt létesített.

— **A XXII. községkerület** Szegeden megtartott közgyűlésén — mint annak idején irtuk — bold. Hirschler Ignác érdemének emlékét jegyzőkönyvileg megörökített e. Ennek folytán Hirschler dr. nővére özv. Neuschloss Simonné szül. Hirschler Jozefa, a kerület elnökéhez várhelyi Rósa Izsó dr.-hoz hosszabb, a kegyelet szivhez szolgáló hangján tartott köszönő levelet intézett.

— **Eljegyzés.** L e o p o l d Kornél dr. szegzárdi tekintélyes ügyvéd és lapszerkesztő eljegyezte K o r n i s I l o n kisasszonyt, özv. Kornis Lipótné bájos leányát Bajáról.

— **Érdekes esküvő** folyt le f. hó 10-ikén a pozsonyi orth. templom udvarán. A vőlegény L e h n e r Zsigmond, a brünni színház felügyelője, mennyezet alá vezette T o l i z s a i Jozefin kisasszonyt, aki brünni előkelő szülők gyermeke. A menyasszonyt P l a c z e k dr. brünni főrabbi vette föl a zsidóság kebelébe. Az esketést maga S c h r e i b e r, a pozsonyi főrabbi végezte. A vőlegény különben pozsonyi születésű s igen vallásos szülők gyermeke.

— **Haláleset.** R é v a i Lajos dr. ismert fővárosi ügyvéd neje, Holländer Róza, ki eperjesi Holländer Leonak, a szabadságharcban jelentékeny szerepet játszott, s a század egyik legkiválóbb zsidó alakjának volt leánya, folyó hó 10-én elhunyt. A megboldogultat műveltsége és szeretetreméltósága folytán a fővárosban általánosan becsülték. A f. hó 12-iki temetésén ezért számosan siattak a mélyen sujtott férj fájdalmában osztozni. A gyászszertartásokat L a z a r u s főkántor végezte. K o h n Sámuel dr. rabbi pedig meleg hangon méltatta a korán elköltözött kiváló egyéni tulajdonait A menetet nagy tömeg kísérte a temetőbe.

— **Tisztelgő községkerület.** Szent-mártoni R a d ó Kálmán Vas-vármegye főispánja hivataloskodásának 10-ik évfordulóját f. hó 11-ikén ülte meg. Ez alkalomból a VIII, izr. községkerület is tisztelgett előtte, mely a küldöttségek sorában a róm.-kath. és ág. ev. felekezeteket követte. A sorrend ilyen megállapítása K á r o l y i Alajos gróf alispán és E r e d i c s Ferencz kir. tan. az ünnepély rendezőinek saját iniciatívájából történt. A községkerületet Rosenberg Henrik elnök távollétében D e u t s c h J. M. vezette a főispán elé s az üdvözlő beszédet B e r n s t e i n Béla dr. a most megválasztott szombathelyi rabbi tartotta. A küldöttségben részt vett különben: R o s e n b e r g Gyula dr. orsz. képviselő, továbbá E h r l i c h Mór rohoncei és W i e n e r Márk dr. kőszegi rabbin kívül még 24 tag. *R. M.*

— **Az országgyűlési szabadelvű pártkör** a héten alakult meg s kijelölő bizottságába C h o r i n Ferencz drt, W a h r m a n n Mórt pedig végrehajtó és gazdasági bizottságába választotta be.

— **Életrajzi adatok egy antiszemita fejlődéséhez.** A bécsi »Freies Blatt«-ban jóízűen meséli el egy magyar nevű uriember, hogy milyen fejlődési stádiumokon ment keresztül egy szerepet játszó bécsi antisemita. Az érdekes közleményt a következő kivonatban ismertetjük: A cikkírónak jó memóriája van s ennél fogva világosan emlékszik arra, hogy 1881-ben egy 18 éves fiatal ember került az útjába, aki annak előtte boltiszolga volt egy máriahilferstrassei férfidivat üzletben. Miután azonban egyet-mást elemelt az üzletből, a gazdája világos nappal

jól helybenhagyva, kirakta az utcára. A volt szolga ezután az irodalom terére adta magát s egyszer csak feltűnt a »Die Neue Welt« cz. bécsi folyóirat redakciójában. Nem sokára a törvényszéki csarnokba került és 6 hónapig hűselt Steinban, mivelhogy mint a nép igaz barátja olcsó pénzen állítgatott ki boldognak boldogtalannak a déli vasutra szóló szabadjegyeket — természetesen az igazgató nevének hamisításával. A börtönben, ugy látszik, sokat tanult. mert mihelyt kiszabadult, »dr.«-rá promováltatta magát és fölfedezte, hogy ariai. A zsidókra haragudott, mert a szerkesztőségekben jórészt másolták a divatárus gazdájának főntemlétt lépését. Ily minőségben egyelőre Schönerer hívei közé csapott fel, de azért hűségesezen üzte a szépek kultuszát és nyakra-főre ígért házasságot, sőt egyet meg is kötött, azonban 6 hét múlva utolérte az a sorsa, melylyel szerepe a máriahilfeni üzletben kezdődött. Azután mint bírósági díjnoknak tették ki a szürét. — Virágkora egy antiszemita lap alapításának részességével kezdődött, két éven át mocsokba mártott, kiszolgált söprünyéllal szolgálta a népboldogítás ügyét, de a kiadója úgy vélte, hogy ha valaki ariai és népboldogító, az beérheti pusztá hirnévvel. Am a fejlődő esemete másként gondolkozott s ezt annál inkább tehette, mert egy szerepet játszó antisemita patronus zsiros hivatalba ültette s az antisemita Jupiter most innen menydörög. —

— **Antiszemita-kérdés.** A szász- királyság konservatív-antiszemita lapja a »Dresd. Nachrichten« ezt a szerencsés terminus technikust találta ki az antisemitákra. A konserv. szász pártgyűlés alkalmából így kiált föl a nevezett újság: Szászországban nem annyira zsidókérdésről, mint inkább antiszemita kérdésről van szó. Teljesen igaza van már t. i. ami az antiszemita kérdést illeti. A zsidó kérdés teljes képtelenség, nem létezik. A zsidó fogalma nem mindenütt ugyanaz, vannak jámbor és kevésbé jámbor zsidók, német, szláv, magyar, franczia, angol stb. nemzetiségű zsidók, szükséges és fölösleges zsidók, nemzeti vagyont és műveltséget képviselő zsidók, továbbá pusztán adót fizető zsidók. Már most ebből hogy alakulhat a z s i d ó-kérdés fogalma. Az antiszemita kérdés ellenben találó elnevezés. Ország-világ tudja, hogy az nem más, mint létkérdése bizonyos turbulens. dolgoztalan elemeknek, akik a világ sorjával való elégedetlenségüknek nevet keresnek. A lenni vagy nem lenni fölött Hamlet királyfi előtt és után sok okos ember is el-tűnődött ugyan, de a kérdés nevét eddig csak az oktalanok számára találta ki a Dresd. Nachrichten.

— **Alapítvány a Kölcsey-egyletnek.** Kis-teleki L é v a y Henrik, főrendiházi tag az aradi Kölcsey-egyletnél 1000 frtos alapítványt tett.

— **Lepsény-szentgyörgyi izr. imaegyesület** czimen új hitközség alakult, mely elnökévé K a i s e r Mórt, alelnökévé Korai Miksát, pénztárossá Hahn Ármint, ellenőrré Buchwald Edét és jegyzővé Popper Sámuel választotta meg.

— **Kitüntetés** A holland királynő Dipere A.-t. a leuwardeni városi tanács legidősebb tagját és az iskolaszék elnökét a Nassau-oraniai rend lovagjává nevezte ki.

— **Palestina colonosítása zsidók által**, a célja a legujabban Skótiában a legelőkelőbb főurak által alapított társulatnak. E célból küldöttséget is menesztettek a szultánhoz, hogy engedné át Palesztinát egészen a zsidók részére. A szultán erre azt válaszolta, hogy egyrészt ezt nem akarja, másrészt még ha akarná is, ehhez a keresztény uralkodók mindnyájának volna szava, miután Palesztina mint szent föld, az ő védnökségök alatt is áll. Mindazonáltal hajlandó a társulat céljait előmozdítani s Palesztinában a zsidó colonisatiót elősegíteni, ha a zsidók hű török alattvalók akarnak lenni. A szultán e válaszára elhatározta a társulat, hogy a keresztény uralkodókhoz is küldöttséget meneszt Palesztina végleges átengedése végett a zsidók részére.

— **»Mózes és fia«** a címe azon férczmunkának, melyet a londoni udvari színházban a legcsufondórossabban kipisszegték azért, mert e gyalázatos travesztalása a biblia szent alakjának általános megbotránkozást szült. Aligha lesz kedvük többé előadni.

— **Reform-bogár.** A westfaliai hitközségek szövetkezete elé, mely Bielefeldben m. hó 19-én gyűlésezett a herfordi hitközség a következő indítványt terjesztette be elfogadás végett:

»A zsinagogiai élet helyreállítása és izmosítása a westfaliai hitközségekben megköveteli annak szükségét, hogy a bibliai rend alapján a sok napra ünnepeket, különösen a peszachot és szukoszt kevesebbre fogjuk. Az előbbiből csak az első és a hetedik, az utobbiból pedig az első és utolsó volna zsinagogailag figyelembe veendő.«

A zsinagogiai életnek ily módon való föllendülését célzó bogaras indítványt természetesen utolérte megérdemelt sorsa, mert még mielőtt tárgyalását megkezdték volna a benyújtó szónok visszavonta.

108/1892. sz.

Pályázat.

A temesvár-gyárvárosi izr. statuspuo hitközség egy, a rabbi-ülnöki (Dajan) hivatallal egybekötött **800 frt** évi fizetéssel javadalmazott **hitoktatói állásra** ezennel pályázatot hirdet.

Pályázótól megkivántatik, hogy a magyar és német nyelvben tökéletesen jártas, paedagogiailag képzett és a héber tudományok- és talmudban megfelelő ismerettel birjon, hogy a rabbit összes functióiban helyettesíteni képes legyen.

Pályázók sziveskedjenek képesítésüket, eddigi működést, kort és családi viszonyokat hitteles igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket alulirott hitközségi elnökséghez folyó évi augusztus hó 8-ig beküldeni.

Próbaelőadás tartására — esetleges meghívás folytán — való személyes megjelenés köttetik ki, az utiköltségek megtérítésére azonban csakis a megválasztott tarthat igényt. Az állás, melyre a választás egyelőre csak egy próbaévre történik, folyó évi **szeptember hó 1-sején** lesz elfoglalandó.

Temesvár-gyárváros, 1892. július 13-án.

Goldmann Adolt,

hitk. titkár.

Deutsch Bernát,

hitk. elnök.

Pályázat.

A gyulafehérvári status-quo ante izr. hitközség elemi iskolájában a jövő 1892—93 tanév beálltával — egy próba-évre — **egy tanító**, illetve **egy ipartanítónői állomás** jön üresedésbe.

1.) Az okleveles tanítótól megkivántatik, hogy a héber, magyar és német nyelvben teljes jártassággal birjon. Ezen állás 300—400 forint fizetéssel van összekötve.

2.) Az okleveles ipartanítónőtől megkivántatik, hogy a kézi munkában, a francia nyelvben és zenében teljes jártassággal birjon. Ezen állás 300—400 forintnyi évi fizetéssel jár, — ezenkívül magán oktatásért tekintélyes mellékjövödelemre számíthat.

Pályázni kívánók felhivatnak, sajátkezüleg irt kérvényeiket, képességüket igazoló bizonyítványaikkal együtt, továbbá koruk, családi állapotuk, erkölcsi viseletök, eddigi működésüket igazoló okmányaikat f. évi augusztus hó 10-ig alulirott elnökséghez beküldeni.

Az állomások betöltésénél a nőtlenség, illetve hajadon állapot előnyben részesítettik és a megválasztottnak utiköltsége meg fog térítettetni.

Gyulafehérvárt 1892. július hó 4-én.

Duldner

hitk. jegyző.

Jonás Adolf.

hitk. elnök.

22.
II. 1892. hitk. sz.

Pályázat.

A jászberényi izr. hitközség a f ő k á n t o r i állásra pályázatot hirdet.

Pályázónak zeneileg képzett, úgy a régi, valamint az újabb irányoknak megfelelő előadói képességgel bíró »sochet ubodek vekore«-nak kell lennie. Magyar honosság is megkívánatik.

Javadalmazása a képviselőtestület megállapítása szerint évi 6—700 ft fizetés, 100 ft lakbér, egy harmadrész sechita, a szokásos stola és mellékjövedelmek.

Pályázók tartoznak a szakképzettségükre, eddigi és jelenkori alkalmaztatásukra, vallási és erkölcsi viselkedésükre, életkorukra és családi viszonyaikra vonatkozó okmányokkal kellően felszerelt pályázati kérvényeket 1892. Augusztus 5-ig benyújtani. Próbaelőadásra csakis a meghívottak bocsátatnak s az utiköltségek csakis a megválasztottnak térítetnek meg.

A választás egy próbaévre szól, melynek eltelte után a véglegesítés iránt a képviselőtestület fog határozni.

A megválasztott állását f. évi aug. 15-én elfoglalni köteles.

Jászberény, 1892. július 7.

Az izr. hitközség előjárósága:

Brak Zsigmond
hitk. elnök

Dr. Weiss István
hitk. jegyző.

Pályázat.

Az alulírt izr. hitközség a kántori állásra újból pályázatot hirdet. Díjazása: évi 600 ft fizetés, természetbeni lakás, sechita és a nálunk szokásos mellékjövedelmek.

Pályázóktól megkívánatik, hogy a mai kor igényeinek megfelelően képesek legyenek az isteni tiszteletet végezni, továbbá sochet-ubodek vekore és paszkenoló legyenek és felkéretnek, hogy életkorukat, családi állapotukat, eddigi működésüket, valamint vallás erkölcsi magaviseletüket és képzettségüket feltüntető okmányokkal felszerelt folyamodványaikat f. é. augusztus 1-ig alulírt hitközség elnökéhez beküldeni sziveskedjenek.

Próbaelőadásokra csak a meghívottak bocsátatnak és az utiköltség, külön megegyezés szerint, csak a megválasztottnak fog megtérítetni. Az állás legkésőbb f. é. augusztus 15-én elfoglalandó.

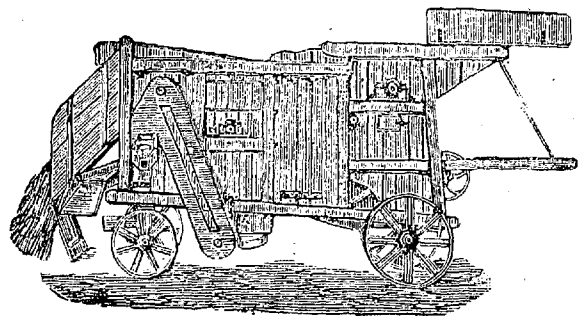
Nagy-Bajom, Somogy megye 1892. július 10.
Schlesinger Ignácz hitjegyző.
Bóhm Ignácz izr. h. elnök.

Baris Ferencz és Társa

g é p g y á r o s o k

BUDAPÉSTEN,

IX., Lónyay-utca 15. szám.

Ajánlják jeles szerkezetű és kiváló nagy munkaképességű, számtalan kiállításon és versenyen első díjat nyert gazdasági gépeiket, ugymint járgányikat, eséplógépeiket, kitűnő gabonatisztító és osztályozó Baker-rostáikat, szilvarostáikat, ekéiket. Arakamentesítő rosták különleges gyártása.

Árjegyzékek kívánatra díj- és bérmentesen megküldetnek.

Karlsbadi czipő különlegességek

a legjobbnak ajánlható a tavaszi idényre

séta- és promenade-czipők

fekete és barna bőrben, ugyszinte kényes lábakra, egyedül kaphatók

KAJÁRI DEZSŐ-nél

BUDAPEST. DOROTTYA-UTCA 8.

ARANYOSI MIKSA tanár
nyilvános
polgári és kereskedelmi
iskolája

Budapesten, V., nagykorona-utca 13.

Az intézet áll: 4 polg. isk. és 3 közép kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenrangúak a kereskedelmi akadémiák osztályaival. Mind a 7 osztály a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 1891. évi 53979. sz. rendeletével végleges nyilvánossági jogot nyert. **Bizonyítványai tehát államérvényesek.** A felső osztály bizonyítványai az egyéves önkéntességre jogosítanak.

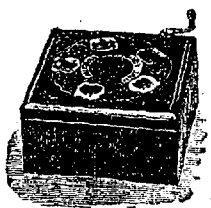
A beiratás **augusztus 29-én** kezdődik. Előjegyzés a szünet alatt is. Az intézet internatussal van összekötve — Részletes programot készséggel küld

az igazgatóság.

VARJU KÁROLY hangszergyáros

ka komáromi kiállítás jury tagja,

Budapest. Kerepesi-ut 57. sz.

Egyedül jogosít t készítője a szab. **üveg-oszlopszatu** hangszimbalomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy vá. asztékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált i n g y t en árjegyzeket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

A nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe ajánljuk több kiállításon aranyéremmel kitüntetett műtermünket, valamint nagy raktárunkat kül- és belföldi szövetekben.

Buchhalter és Társa
férfi-szabók

VII., Károly-körut 19. (Báró Orczy-ház.)

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN.)

(PAKRÁTZ-LIPIK: DÉLI VAJUT.)

Okocsán: magyar királyi államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett, enyhe égaj.

A nyári idény tartama: **április—október.**

A tiszta, hamisítatlan lipiki jódhőfürdők ajánlatosak a nyákhártyák minden hurutos bántalmainál, mindennemű csúzos s köszvényes bajnál, mirigy- és vérhegységeknél, görvélkórnál, csontbántalmaknál stb. stb

Mint fürdőorvos: **Dr. Marschalko Tamás** működik

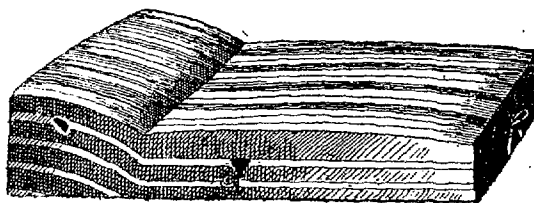
Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedelt sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porcellán-, márvány-, kőfürdőkkel stb. stb., liszta ásványvizzel lőtött lársásfürdő, izzasztó-kamarákkal; kitűnő gyógy-, zene, olvasó- s zongoraterem, jó étkezés egy új vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás. A déli vasuton menet- és tértijegyck 33% árleengedéssel. A magyar kir. államvasutakon zóna-tarifa. Prospectus és felvilágosítással szolgál a

lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése

az igazgatóság részéről szakadatlanul történik. friss föltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható **ÉDESKUTY L**, magy. kir és szerb kir. udv. ásványviz szállítónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszerkereskedésekben.

Csász. kir. szab.

Legujabb találmányú

kárpitozott ágybetéteimhez.

mely felülmul minden eddigi gyártmányt, semmi más nem szükségeltetik, mint lepedő a betterítéshez. Ezen czélszerű találmányomat ajánlom a t. cz. közönségnek előforduló szükséglenél. Megtekinthetők a városligeti műcsarnokban és gyári helyiségemben, hol mértékszerinti megrendelések is elfogadtatnak.

Kórházak, szállodatulajdonosok, nevelő-intézetek nagyobb megrendelésnél árkedvezményben részesülnek. Továbbá mindennemű kárpitozott munkát a legolcsóbb áron elvállalok. — Tisztelettel

műkárpitos és disztő
VIG PÁL Budapest, Rózsa-utca 52.

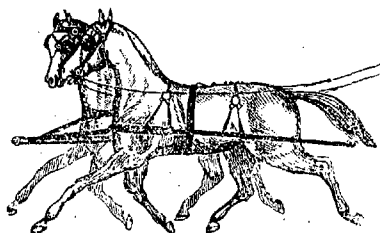
Alapított 1848-ban.

FREUND A. ÉS FIA

cs. és kir. szabad.

nyereg-, szij- és bőröndárak

gyára

BUDAPEST,**IV., koronaherceg-utca 3. szám.**

árakon

Bel- és külföldi lóokrók.

Előírással nyeregszerelések, tényleges s tartalékos tiszt urak részére legolcsóbb árakon.

KÉPES ÁRJEGYZÉK KIVÁNTATRA INGYEN ES BÉRMENTVE.

Nagy választék lószerszámok, uri- és női nyergek, ostorok, lovagi-pálcák, zablák, tisztító- és istállószerek, lónyíró-ollók, bőröndök, s berendezett utazó-táskákban legjobb izlésű kivitelben, jutányos

Kanitz Ferencz és Társa

szepességi vászraktára,

menyasszonyi kelengyék gyára,**Budapest, VI., hatvani-utca. 11 sz.**

alatti jóval megnagyobbított, látványosságot képező üzletben dúsz választékban kaphatók: a legnehezebb minőségű szepességi, rumburgi, kreasz, hollandi, irhoni és sziléziai vásznak, szepességi és dupladamaszt asztalneműek. Legnagyobb raktár kész női, férfi és gyermek fehérneműekben. Minden e szakmába vágó rendelmeny leggyorsabban eszközöltek, mert a műhely a házban van. Nagy választék ágyhuzatok és paplanokban.

!! Újdonságok kávék terítékekben !!

Cretonok, batisztek, sephirek, satinok, nyári pique, gyermek-ruha csinvat stb. stb.

Különlegességek !! angol és francia balist és lenzsebkendőkben.**Valódi szerb vásznak.****Kohn Arnold****gazdag sarkóraktárát**

(Váczi körút 14, szemben az Andrássy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sarkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniük.

szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó hírneve.**Szombaton és ünnepe napokon zárva.****SCHLICK**-féle vasöntő és gépgyár
részvény-társaság
BUDAPESTEN. Gyár és irodák: **VI. Külső váci-ut.**Városi iroda és raktár: **Podmaniczky-u. 14.**Fiók-raktár: **Kerepesi-út 77.****Gáz- és Járgány-cseplőkészületek**

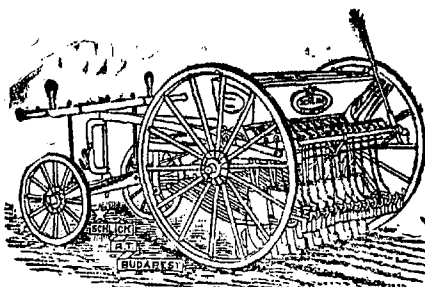
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle

szabadalm. 2 és 3 vasu ekék,

mélyítő és egytetemes aczel-ekék,

eredeti **SCHLICK-** és **VIDATS**-féle**egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,**

valamint

Schlick-féle szab. »HALADÁS« sorbavető gépek,

Takarmanykésztő gépek, darálók, őrlőmal-mok és minden-nemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kéve-kötő s marokrakó arató-gépek és

fűkaszálo gépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek.

Legjutányosabb árak.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

első osztrák-magyar villamvilágítási és erőátviteli gyár**EGGER B. ÉS TÁRSA.****BUDAPEST****BÉCS**VII., Huszár-utca
7. sz.X., Simmeringer-
strasse 187/9.**Villamvilágítás, telefon,
villámhárító, vasuti távirda
stb.**

A világhírű »Universal Transmitter« nevű mikrofon egyedül jogositott gyártól

Költségvetések, árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Heine Mózesről.

... Ime én, ki egykor Homéert szoktam idézni, most a bibliára esküszöm Vallásos érzületem ujjaébredését köszönhetem e szent könyvnek, mely reám nézve nemcsak az üdv forrása, de egyuttal a legjámorabb csodálat tárgya lón. Különös! Miután egész életemben a szellem és filozofia orgiáin áldoztam és minden bölcsészeti rendszert megkísérlettem a nélkül, hogy kielégítést találtam volna, mint Messalina egy kicsapongó éj után, — most végül ott vagyok, a hol Tamás bátya: a biblia álláspontján s áhitattal és búzgón imádkozom.

Minő megaláztatás! Minden tudományommal sem vittem többre, mint az a szegény tudatlan néger, ki tán alig hogy a betűket ismeré. Szegény Tamás a szent könyvben még mélyebb dolgokat lát, mint én, ki előtt különösen annak utolsó része még nem egészen világos. Tamás tán jobban érti, azért, mivel sok ütleget fordul elő benne; tudniillik azok a korbácsütések, melyek engem az evangélium és az apostolok történetének olvasása közben az aesthetika szempontjából teljesen érthető visszatetszéssel töltöttek el.

Az ilyen szegény néger rabszolga a hátával is olvas; tehát mindent jobban felfog, mint mi. Ellenben azzal viszont hizeleghetek magamnak, hogy a szent könyv első részében Mózes egyénisége világosabban áll előttem. Ez a hatalmas alak nem kevésbé imponált nekem. Minő óriás! Nem képzelhetem, hogy Og, Basan királya nagyobb lett volna. Mily kicsinynek látszik Sinai hegye, midőn Mózes áll rajta! Ez a hegy csak talapat, melyen ama férfi lábai állanak, kinek feje felér az égbe, hol Istennel beszél — Uram bocsáss! néha úgy tetszett, mintha ez a mózesi Isten csak magának Mózesnek visszavert fénysugáralakja lett volna, annyira hasonló ehhez haragban és szeretetben egyaránt. Nagy bűn, antropomorfizmus volna, ha az Isten és prófétájának ily azonosságát feltételeznők — de a hasonlatosság meglepő.

Mózeset azelőtt nem nagyon szerettem, valószínűleg azért, mivel a hellén szellem volt bennem uralkodó és nem bocsájtám meg a zsidók törvényhozójának minden plasztika iránti gyűlöletét. Nem tudtam akkor, hogy Mózes a művészet ellen folytatott küzdelmei daczára maga is nagy művész volt; hogy benne valódi művészi lélek lakozott. Nála, mint általában az egyptomiaknál e művészi szellem az óriási méretekre és az időkkel daczoló alkotásokra irányult. És ezeket ő nem gránitból faragá; emberekből állított gúlákat és obeliszkeket; népet alkotott egy szegény pásztortörzsből, mely daczolni legyen képes évszázadokkal; egy nagy, örök, szent népet teremtett, Isten népét, mely a többi népeknek, sőt az egész emberiségnek mintakép gyanánt szolgálhatott: megteremté Izraelt! Méltán mondhatta volna

~~Mutatvány Heine »Geständnisse« című közelebb megjelenő munkájának magyar fordításából.~~

e művész, Amram és Jochebeth fia, hogy oly emléket állított magának, mely ércznél maradandóbb.

Valamint az alkotó, úgy a mű, vagyis a zsidóság felől sem beszéltem soha kiváló tisztelettel; és pedig bizonyára szintén hellén természetem miatt, melynek visszatetszett a zsidó aszketizmus. Hellas iránti előszeregetem nagyot csökkent. Most látom: a görögök csak szép ifjak valának, a zsidók ellenben férfiak, hatalmas, törhetlen férfiak, nemcsak hajdan, de napjainkban is, daczára tizenhatszázados üldöztetésnek és nyomor-nak. Megtanultam őket jobban becsülni s ha a forradalmi és demokratikus tanok hiveinél a születésre való büszkeség nem volna nevetséges ellenmondás: e lapok írója büszke lehetne reá, hogy ősei Izrael dicső nemzetségéhez tartoztak, hogy ő azon vértanú sarjadéka, kik a világ előtt az istenség és a morál tanait hirdették s a szellemi élet összes harcmezőin küzdöttek és véreztek.

Igen, a zsidóknak, kiknek a világ Istenét köszöni, köszöni egyszersmind ennek igéjét: a bibliát. Ők mentették meg azt a római birodalom romjai közül s a népvándorlás nyers és sivar időszakában megőrizték e drága könyvet, míg a protestantizmus náluk felkutatá és fordításai által az egész világon elterjeszté. Ezen áldásos működés megtermé gyümölcseit és tart még napjainkban is, a midőn a bibliai társaság providentialis hivatást teljesít, mely fontosabb és következményeiben jelentősebb, mintsem az angol kereszténység-terjesztő vállalat jámbor gentlemanjei maguk is hinnék. Ők egy szükkörű dogmatika uralmát vélik előmozdítani, hogy valamint a tengert, úgy az eget is monopolizálhassák és angol egyházi uradalommá tegyék — s ime! anélkül, hogy tudnák, az összes protestans felekezetek egyesülését segítik elő, melyek mindmegannyian a bibliában gyökereznek és az egyetemes bibliai felfogásban találkoznak; előmozditják azt a nagy demokracziát, melyben minden ember nemcsak király, de egyszersmind püspök is a saját várában; s midőn a bibliát az egész földkerekségen terjesztik s azt szinte kereskedői fortélyokkal az egész emberiség kezébe csempészik és ennek folytán az egyéni értelem magyarázatának kiszolgáltatják: megteremtik a szellem országát, a vallásos érzület, a felebaráti szeretet, az erény és tiszta erkölcs birodalmát, a mely nem dogmatikus tornákba öntött tanokon épül fel, hanem példázatokon és allegóriákon, melyeneket olvashatunk a kis és nagy gyermekek nevelésének gyönyörű, szent könyvében: a bibliában.

Érdekes látvány a szemlélődő bölcsészre, ha egy pillantást vet azokra az országokra, hol a biblia már a reformatió ideje óta gyakorolja képző befolyását a lakosságra, melynek erkölcssei, gondolat- és kedélyvilága ugyanazért annak a palesztinai életnek bélyegét viseli magán, mely úgy az ó-, mint az ujszövetségben észlelhető. Európa és Amerika éjszaki részében jelesül a skandináv és angol-szász földön általában a germán és

némileg a kelt országokban is a palesztinizmus oly annyira érezteté hatását, hogy az ember ott szinte azt hihetné: — tisztán zsidók környezik. Így van ez Éjszakknemetország nem egy tartományában és Dániában is, nem szólva az Egyesült Államok legtöbb új községéről, melyekben az ó zsidó életet egész a nevetőségességgig utánozzák. A váz egészben véve hű, csak hiányzik a szent föld ragyogó szin pompája. De a disztelen szürkeség el fog tűnni, és a valódi igaz és örök, tudniillik az ó-zsidó erkölcs azokban a tartományokban ép oly istenien fog virágozni, mint egykor a Jordán partján és a Libanon ormáin.

Judaea és népe az ő spiritualisztikus hitével, szigorú, szügies sőt aszketikus erkölcsével, szóval abstract bensőségével mindig saját szerű ellentétet képezett a szomszédos országok népeivel, melyek a legkülönbözőbb anyagi élvezeknek hódolva, bacchans életörömök között dorbézolták el napjaikat. Izrael jámborul huzódott meg a fügefafa árnyában és magasztalván a láthatatlan istenséget, a jót és igazat követé, míg Babel, Ninive, Szidon és Tyrus templomaiban azokat a véres és fajtalan orgiákat ünnepelték, melyeknek leírását ma is borzalommal olvassuk. Ha e környezetet figyelembe vesszük, nem bámulhatjuk eléggé Izrael korai nagyságát.

Izrael szabadságszeretetéről abban az időben, a mikor nemcsak körülötte mindenütt, hanem az ó-kor összes népeinél, még a bölcselő görögöknél is a rabszolgaság mint jogintézmény virágzott, nem kívánok szólni. Valóban alig létezik olyan szocialista, ki fenyegetőbb volna, mint Jézus s már Mózes maga is szocialista volt, bár ő, mint gyakorlati férfiú a fenálló jogintézményeket, különösen a tulajdont csak módosítani akarta. Igen, a helyett, hogy a lehetetlent megkísérelte s a tulajdon eltörlését botorul kimondotta volna, erkölcsi alapra kívánta azt helyezni; összhangzásba akarta hozni az erkölcsiséggel, az észjoggal és ezt elérte az örömev (jóbél) behozatala által, a minek folytán, minden elidegenített törzsvagyon — ami egy földművelő népnél csak földbirtok lehetett — visszaszállott az eredeti tulajdonosra, bármiként lett legyen az elidegenítve.

Mózes nem akarta eltörlőni a tulajdont; sőt inkább azt kívánta, hogy mindenki rendelkezék ilyennel, hogy ne válják szegénység folytán senki szolgálalkú cseléddé. A szabadság lebegett mindig a nagy törvényhozó szeméj előtt és ennek szelleme lengi át mindazon törvényeket, melyek a szegényügyre vonatkoznak. A rabszolgaságot módfelett gyűlölé, de ezen emberietlenséget nem volt képes teljesen kiirtani, olyannyira gyökeret vert az kora népeinek életében. Arra kellett tehát szoritkozni, hogy a rabszolgák sorsát törvény által enyhítse, a felszabadulást megváltás által lehetővé tegye és a szolgálati időt korlátozza. De ha a rabszolga, ki törvényesen felszabadult, ennek daczára sem akarta elhagyni ura házáat, megparancsolá Mózes, hogy e nyo-

morult szolgálalek füleinél fogva szegeztessek oda urának házaajtájához és e nyilvános gyalázat után élet-hossziglan szolgaságra legyen kárhoztatva. Ó Mózes, bölcs oktatónk, Mosé Rabenu, dicső leküzdője a szolgaságnak, nyujts kalapácsot és szöveget kezembe, hadd szegezzem oda a mi kedélyes fekete-vörös-arany-liberiás rabszolgáinkat hosszú füleiknél fogva a brandenburgi kapuhoz! . . .

Dr. Zollner Béla.

Az emóció napja.

— Karczolat. —

A kulturhistorikus hiába fogja keresni Babos-Telegden az ott lezajlott eseményeket. Mert először nem fogja megtalálni Babos-Telegdet, másodsor pedig nem fogja megtalálni az eseményeket. A mi falunkban ugyais hosszú évek óta nem történt valami nevezetes dolog, ami érdemes lett volna a följegyzésre. Az emberek születtek, pipáztak és meghaltak. S minden oly csöndben és békességben történt, hogy létezésünkről még a szomszéd Görbő-Belecska sem vett hivatalos tudomást. Ha a hosszunyaku Salamon hozott is a feleségének egy újdivatu tunikás ruhát vagy tehene t — ami nálunk elég eseményszámba ment ugyan — azt is agyonhallgatta a felekezeti türelmetlenségben leledző közvélemény.

A helybeli intelligencia (melyik falunknak nincs meg helybeli intelligenciája?) belátta, hogy ha ez így tart tovább, Babos-Telegd nyomtalanul vész el az idők tengerében. Ezen segíteni kell egy kis emócióval vagy ha kell: polgárháborúval. Minthogy a polgárháborúhoz nem lett volna elégséges az az egy duplacsövíű fegyver, melylyel őrségünk rendelkezik, a polgárháború leszavaztatott. Tehát emóciónak kell lázba hoznia az embereket, ezeknek a falut s így majd mégis meg fognak emlékezni a mi létezésünkről. Így lön elhatározva. De mi legyen az az emóció?

— Üssük agyon a végrehajtót! — hangzott egyik torokból.

Üssük agyon a zsidókat! — hangzott egy másikkól.

S minthogy ugy a végrehajtó, mint a hosszunyaku Salamon ez ellen érthető okból tiltakoztak, beható tanácskozás után azt határozták el, hogy Babos-Telegd egyesült és nem egyesült intelligenciája egyesült erővel foglal állást Ravachol kivégeztetése és a valutarendezés ellen, egyben meghívja az éppen még európai köruton levő Bismarckot, tisztelné meg Babos-Telegdet, hol bizonyára szivélyesebben fogják fogadni az intéző körök, mint Bécsben.

De ember tervez és isten végez, mi alól még Babos-Telegd sem képezhet kivételt, amennyiben az ott lakó intelligencia is emberszámba megy. A véletlen jött segítségül.

Egyszerre gyász borult az izraelita egyházközösségre. Matche Jantev, a jámbor hívő, ügybuzgó egyházi. vallásának s a templomudvarnak buzgó őre, megunván a gvarló földi életet s a gabellapénz fáradságos beszédét, hirtelen örökre lezárta szeméit. Ebben ugyan semmi különös nincs, amennyiben az egyházfiak is többnyire meghalnak elébb-utóbb, még ha olyan egészséges és erőteljes emberek voltak is, mint Matche Jantev, aki a salesüdesz-nél, miután istennek nagyobb dicsőségére egy egész sült libát elfogyasztott, azzal fordult rendesen a feleségéhez: »Marjem nincs még valami ennivaló?»

Alig zárult azonban be a sir az öreg Matche fölött, már elhatározták, hogy a megüresedett állást rögtön betöltik. Résztint mert a rasekolnek elment a cselédje, résztint pedig azért, hogy mire Bismarck megérkezik, rendben legyen az eklézsia. Szóval ki volt adva a jelszó: Le roi est mort, vive le roi!

A hosszunyaku Salamon ideája volt ebből az alkalomból olyan mozgalmat csapni, mely a képviselőválasztások küzdelmére emlékéztessen. Hadd keverődjék fel egy kissé Babos-Teledg aluszékony vére, szóval, hadd legyen egy kis emóció az egyház terén is. Az eklézsia összes épületeire menten ki is tüzték a fekete lobogó mellé az egyetlen nemzetiszínü zászlót is, amely, tekintve, hogy az eklézsianak csak egy épülete volt, tökéletesen elégnek is bizonyult.

És ezzel megindultak a választási mozgalmak, annyival is inkább, mert pályázók többes számban is akadtak: Nachem Kiszele és Iczig Fajgl. Mindkettő szerente volna az új állást, melylyel, a babos-telegdi szemüvegen át nézve, elég fényes javadalmazás járt Husz forint készpénzben, azután egy font zsir, két font gyertya, három font só, egy egész zsák burgonya, továbbá a solet-tevés joga (az is hozott egy szezonban szép pár forintocskát) és egyéb mellékjövedelmek jártak bizony ki a babos-telegdi samesz-nek. — Nem csoda azután, ha mindkét részről olyan hevesen agitáltak.

Iczig Fajgl a rasekol kíséretében személyesen látogatott el a hitközségi tagokhoz becses szavazatukat kikérni. Eközben dicsérte a hitközséget s gyalázta Náchem Kiszele-t. Elmondta, hogy istentagadó paseh, aki a poszek-ját sem tudja, a nészach-t is megiszsa stb. Náchem Kiszele sem maradt tétlen. Protektora nem kisebb perszona volt, mint maga a rabbi, aki annyira azonosította magát ügyével, hogy e. y mincha után kijelentette a templomudvarban ácsorgó hívek előtt: ezt az állást csak Nachem tudja lelkesedéssel betölteni, ő mintegy erre született. Náchem pedig az asszonyokat kapacizálta: milyen ingerlő pirostra tudja ő sütni a kuglit, milyen korán fog ő jönni az eszreggel. stb.

Még nyolcz nap választott el e döntő pillanattól. Ezt az időközt úgy kitéltöltötték a kölcsönös rábeszélések, rágalmozások, megvesztegetések (Az Iczig öt forintot vesztegetett el) és verekedések, hogy Babos-Telegdnek egy nagy és mozgalmas választás színezetét adták.

— Majd meglátjuk, hogy nem feledkezik meg a

világ egyhamar rólunk — mondogatták az izraelita polgárok.

Mindegyik fél erősen tartotta magát. Az egyik pártnak a rabbi, a másiknak a hitközségi elnök volt a feje. A rabbi nem hagyta magát. A szószékről olyan prédikációkat mondott diplomatikus ravasszággal, hogy egy babos-telegdi zsidó sem cserélt volna a római pápával. Dicsérte vallásosságukat, melyet Isten gazdagon fog megjutalmazni (a Simele Jokl sz szeretett volna már erre előleget kérni), magasztalta erényeiket, vagyonukat és bölcseségüket, azután áttért saját szorult helyzetére. Bördiványából már két év óta kívánczodik ki a hamis lószór, a szobája falai is nedvesek, kevés a születés, még kevesebb a halálozás, de ő műzesi türelemmel mindenbe belenyugszik, csak a Náchemot válaszzák meg, annyival is inkább, mert ő a választásból kabinetkérdést csinál. Ha Nachem bukik, ő is bukik, lemond a rabbiságról s egy perczig sem marad tovább a községben. Náchem Kiszele olyan gazember, hogy még nem választása esetén a legesufosabb hirbe keverné Babos-Telegdet. Azt mondaná, hogy őt csupa antiszemitizmusból nem választották, hogy az egész község — még a rabbit sem véve ki — csupa pase meg amhorecz, azért hát csak Náchemet kell megválasztani.

A hitközségi elnök szolidabban korteskedett. Ő arra támaszkodott, hogy az ő jelöltje, az Iczig egy valódi choszed, még vizet sem iszik bróche nélkül, nem hiába abból a nagy családból származik, mely a zsidóságnak csupa gedajlim-okat adott.

Denique Náchem az intelligenzia jelöltje lett, Iczig a plebs miserá-é, mely számra nézve ugyan felülmulta az intelligenziát, de hatalonra nézve meg sem közelítette. — Így hát természetesen Náchem lett a győztes.

A választás után ünnepélyes istentisztelet volt, mit fényes bankett követett, melynél Náchem meghattottan fogadta a hitközségi tagok szerenesekivánatait. Este még kivilágítás is volt, azonkívül fáklyásmenet. Harminczöt fáklyavivő — köztük sok keresztény is — képezte a menetet. A fáklyások félkörbe álltak Náchem ablaka alatt, s mikor az ünnepelt az ablakhoz lépett, a rabbi oly fényes beszédet mondott, hogy nemcsak az ünnepelt, hanem az egész közönség szemébe könyek gyűltek. A beszéd utau megáldotta, homlokon csókolta, s átadta neki a templom kulcsait.

Rendkívül megható volt e jelenet. Kis tulzással a demokrázia ünnepének lehetett volna nevezni. Az összhangot csak egy hír tudta megzavarni, az, hogy az ellenpárt valószínűleg kérvénnyel fogja a választást megtámadni. Főindoka, hogy a rabbi a szószéket illetéktelenül használta fel kortes-czélra. Természetes tehát, hogy a győzelmi mámorban fürdőző nagyközönség nyomott hangulatban oszlott szét.

A keresztény lakosság pedig egyre sajnálja, hogy vége a mozgalmas életnek. De azért reménnyel tekint a jövő elé. Lesz még emóció Babos-Telegden.

Lévai Dezső.

AZ ERŐSEK.

-- Elbeszélés a kisvárosi zsidó népelethől. -- (20)

Irta: **Bernstein A.**

III.

Ugy történt, hogy „szimchesz tóra“-kor, a vigaságnak e napján öt fiatal talmudnövendék biztatására, a strázsamester vállán a kakassal, ott termett a zsinagóga előtti téren és mikor reb Abele nagy lelkesedéssel a kakashoz való tulajdonjogát érvényesíteni akarta, a strázsamester a talmudtanulókat szólította fel, hogy döntsenek a zsidó jog határozatai szerint. Jól betanult szerepében a kakas birlalója csak annyit mondott a maga jogai érvényesítésére, hogy reb Abele azon szavakkal, melyeknek kíséretében a kakast félre dobta, lemondott a vitás állathoz való tulajdonjogáról. A kakas ily módon természetes szabadságához jutott és ennél fogva joga volt neki új gazdát keresni. Az öt jókedvű talmudista a strázsamesternek ezen védekezését rendkívül tudományosnak és jogilag megdönthetlenné állította, vitába kezdett a tulajdonjog kérdése fölött avval a finom bonczolgatással, mely a talmudbeli jognak ezt az anyagát valóban a leghiresebbek egyikévé teszi s a melyet különben is valamennyi tekintély jogi észjárása csiszolására használ. A dolog vége az lett, hogy a disputálók a tudós reb Abelet ignoránsnak, a jó strázsamestert és főképpen magát a kakast pedig a talmudi képzettség csodájának deklarálták, úgy hogy ezen megdönthetlen argumentumok révén a strázsamester és a kakas győzedelmesen kerültek ki a küzdelemből. Reb Abele azonban — aki e percztől fogva ellenségévé vált a bészhamidrasnak, sőt, amint sejtették, az érdemes agg rabbinak is, aki tanítványai ötletét ignorálta — találó szócskáival megvonult az utcán és kárpoztást keresett a saját tetszésében, a nevetésben, mit ötletei másoknál keltettek és a mindenkor készenlétben tartott lelkesedésben, melylyel megajándékozta őt hűséges tisztelője, a fekete Nucho, kinek főfőeszményképe mindenkoron az a férfiú volt, aki mindent, de mindent bele tudott gyömszőlni egyetlenegy bibliai versbe.

Hogy a tudós reb Abelenek, éppen most, mikor kiadhatlan találó szócskája nagyon is nyomta lelkét, a strázsamester, a kakas és a nem kevésbé gyűlölt Jankele közeledése nem volt inyére: az elképzelhető; de tudományos haragja csak akkor gerjedt föl igazában, mikor Jankele elég meggondolatlanul így kiáltott föl:

— Strázsamester, csak állj ide magad csöndesen, itt éjfél előtt fogja még megszületni egy „találó szócska“. Há? Mi?

— Te — fortyant föl reb Abele — akarsz te egy találó szócskát kapni? Minő tévedés! Hiszen te olyan vékony vagy, hogy téged el sem lehet találni. Hehehe — nevetett a saját élce elismerésül és folytatta. — Hiszen téged bele sem hozhatlak valami bibliai versbe. Hogy miért? Hm, hát azért, mert nincs olyan grammatikus, aki kisűthetné, hogy milyen versbe való vagy: rövid avagy hosszú lábúba-e? Hahahaha!

A publikum csakugyan együtt kaczagott vele és ezáltal olyan jó kedvre szottyantotta reb Abelet, hogy nekibátorodott a folytatásnak:

— Na — szólta a vállát vonogatva — már mit kezdjek én egy föl-leszálló áldozattal*)! Jákob a neve

*) Föl-leszálló áldozat, egy áldozati faj neve, melynek az áldozó vagyoni viszonyaihoz mérten kisebb nagyobb az értéke.

és jóbarátja Ézsauinak. Még az angyal sem tehet benne kárt, hiszen már le van ütve a csipője**). Azt mondom én, szólta Abele tele szájjal kaczagva — azok a hurok is mind törvényellenesek, tánczoltathatja rajtuk a lófar-kát akárhogy, mi mégis csak azt mondjuk, hogy élvezhetlen***).

A Jankele le volt főzve és a strázsamesternek is elevenére talált, hogy ő Ézsauként szerepelt. — Visszavágtak ugyan azzal, hogy belekeverték a játékba a kakast, a mi a tudós reb Abelet kihozta a sodrából, de a nevetők csakhamar megint az ő részére állottak, mikor avval ripoosztott, hogy: „Kell is nekem a kakas. Egyetlen találó szócskával „kapóresz“-szé tesznek benneteket a kakas helyett.“

És reb Abele ennek daczára mégis bakot lőtt.

— Helyes — szólta a strázsamester nyugodtan — csak hadd találószócskázson az öreg ur. Ime most hallottátok ti is, hogy újra lemondott a kakasról való tulajdonjogáról. Azt mondta: kell is nekem a *ti* kakas-tok. Bizony hasztalan is kellene.

De ez már több volt, mint a mennyireb Abelenak megfért a begyében.

— Micsoda? — pattant föl. — Én azt mondtam? Én? Én? Hogy a *ti* kakastok? hogy *nekem* nem kell? Szó sem igaz az egészről. Mesebeszéd!

— A kötődés ezáltal könnyen kivetkőzhetett volna vig jellegéből, és hevesebb irányba terelődhetett volna, ha reb Abele lelkesedő tisztelőjének legnagyobb enthusiamusa meg nem nyilatkozott volna egy olyan kiáltásban, mely az egész frequentiát nagy kaczajra fakasztotta.

Ámbár a lelkesedésnek ezen kitörése pusztán — reb Abele tudományosságának szóló tiszteletajándék volt, ő kigyelme mégis tartott attól, hogy az általános kaczaj tönkresilányitaná az ő találó szócskájának hatását. Ez okból, mihelyt a nevetésben egy kis szünet állt be, olyanféle készülődést tett, és olyan képet vágott, mely mindenkit meggyőzhetett a felől, hogy tulajdonképpen sokkal jobb és különb dolog az, ami a lelkét nyomja, s amivel most elő szeretne állani.

És csakugyan úgy volt. Miután a várva várt és mélyen megszorodott Mendel nem mutatkozott, hogy a nagyon finom találó szócskának természetes ötlete és kiinduló pontja legyen, reb Abele nekikészült, hogy a Mendel szomorúságát föltételesen megállapítja és aztán ezen biztos hypothezis talapzatára fölépíti az ő találószócskáját.

Mindezeknél fogva jobban a hallgatóság közé ékelte magát, hajtogatta a testét ide oda, miközben balkezének hüvelyk és mutató ujjával a hegyes szakállát még hegyesebbre simogatta és jobbával igen szép egymásba folyó karikákat rajzolt a levegőbe. Azután mély dalamos szóval, mely egymaga is elegendő bizonyíték volt arra nézve, hogy bölcseségével tulajdonképpen csak leereszkedésből áll elő az utcán, a következő bevezetésbe kapott:

— Ha már meghallgattátok egy pár találó szócskát, hát fogok én nektek *egyetlen* találó szócskát mondani, de olyat, hogy azt mindnyájan meghallgathatjátok — és nagyonbékés hangulatban még valamennyi jelenlevő ellenségét is ezennel maradásra kérte, — „mert ez a „szócska“ igen finom és nagy igazság lakozik benne, aztán meg edesebb a méznel is.“

(Folyt. köv.)

**) Le van ütve a csipője: célzás a küzdelemre, melybe Jákob az angyallal keveredett, mikor utban volt fenyegető testvéréhez Ézsauhoz (M. I. cap. 32.).

***) A zsidó ételrend szerint az állat idegei, viszeri, tehát a húrszerű részei nem megenni valók.